

Plenum

Onsdag 27.9.2023 kl. 13.59—18.14

3. Regeringens proposition till riksdagen om en andra tilläggsbudget för 2023

Regeringens proposition RP 15/2023 rd

Remissdebatt

Andre vice talman Tarja Filatov: Ärende 3 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till finansutskottet.

För remissdebatten reserveras i detta skede högst en timme. Om vi inte inom denna tid hinner gå igenom hela talarlistan avbryts behandlingen av ärendet och fortsätter efter övriga ärenden på dagordningen. — Debatten börjar. Minister Purra, presentationsanförande, varsågod.

Debatt

14.07 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puheemies! Talouskasvu näyttää hidastuvan selvästi vuoden loppua kohti, ja lyhytaikainen taantuma ei ole poissuljettu. Bruttokansantuotteen arvioidaankin pysyvän vuonna 2023 edellisvuoden tasolla. Hintojen ja yleisen korkotason nopeahko nousuvauhti näkyy kulutuksen vähentymisenä. Rakentamisen osalta varsinkin asuntorakentaminen hidastuu merkittävästi. Näistä lähtökohdista hallitus esittää eduskunnalle toisen lisätalousarvion varainhoitovuodelle 2023.

Rakennusalan vaikeasta tilanteesta huolimatta työllisyys säilyy vahvalla tasolla ja rakennustoimialan ongelmat ovat hallittavissa. Myymättömien asuntojen määrä on varsinkin uudisrakentamisen saralla suurehko, mikä kertoo osaltaan siitä, että markkina ei ole vielä sopeutunut täysin uuteen korko- ja kustannusympäristöön. Hallitus seuraa tilannetta tiiviisti. Olemme varautuneet vuoden 2024 talousarviossa tekemään määrättyjä täsmätoimia rakennustoimialan ongelmien patoamiseksi.

Toisaalta verotuksen keveneminen ja palkkaratkaisut vahvistavat ostovoimaa ensi vuodesta alkaen. Tuonnin vähentyminen vahvistaa kauppatasettamme kokonaisuutena. Geopoliittiset riskit näkyvät, ja epävarmuus talouden kokonaiskuvassa on kuitenkin melko suurta. Kuluvalle vuodelle verotuloarviota ehdotetaan alennettavan 503 miljoonaa euroa. Kokonaisuudessaan tuloarviota ehdotetaan korotettavaksi 31 miljoonaa euroa. Määrärahoihin ehdotetaan 216 miljoonan euron vähennystä. Näin ollen nettovelanoton tarve vähennee noin 248 miljoonaa euroa.

Määrärahojen tarkistusten ohella esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muiden tulojen luottoa ehdotetaan korotettavaksi 135 miljoonaa euroa päästöoikeuksien markkinahinta-arvion noususta johtuen. Lisäksi siirrettyjen määrärahojen peruutuksia, jotka näkyvät valtion budjetissa sekalaisena tulona, ennakoidaan kertyvän 400 miljoonaa euroa budjetoitua enemmän.

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

Arvoisa puhemies! Esitys toiseksi lisätalousarvioksi ei pidä sisällään mitään suuria yllätyksiä, joskin verotuloarvion tarkentuminen alaspäin on huono ennusmerkki tulevasta. Haluan nostaa erikseen muutaman yksityiskohdan määrärahojen osalta tässä yhteydessä. Vuoden 2023 EU-jäsenmaksujen tason tarkentumisesta johtuen arviota maksuista Euroopan unionille ehdotetaan vähennettävän 450 miljoonaa. Opintotukeen ehdotetaan noin 87 miljoonan euron lisäystä. Lisäys johtuu erityisesti opintolainojen takausvastuusuoritusten määrän kasvusta sekä koulumatkatukimenojen täsmentymisestä. Ruokavirastolle ehdotetaan yksi miljoona lisäystä lintuinfluenssaepidemian hoitamiseen. Eläinlääkintähuoltoon ehdotetaan 7,6 miljoonaa lisäystä eläintautilain nojalla lintuinfluenssan vuoksi maksettaviin korvauksiin ja eläntaudin torjuntatoimenpiteisiin sekä 3,1 miljoonaa euroa lisäystä kunnille eläinlääkintähuoltolain nojalla maksettaviin korvauksiin. Lintuinfluenssatilannetta valvotaan siis tarkasti toimivaltaisten viranomaisten taholta.

Maa- ja metsätalouden osalta taloudelliseen elinkelpoisuuteen vaikuttavista erityisongelmista kärsiville viljelijöille myönnettävän, kokonaan EU-rahoitteisen tuen kansalliseksi lisärahoitukseksi ehdotetaan 7 miljoonaa euroa. Suomalaisen ruuan potentiaalin hyödyntämiseksi laadittavan kasvuohjelman sekä kotimaisen ruuantuotannon pitkän aikavälin strategian laatimiseen ja toimeenpanoon ehdotetaan 3 miljoonaa euroa. Ilmastorahaston pääomittamiseen varattu määräraha, 100 miljoonaa euroa, ehdotetaan poistettavaksi vuoden 2023 talousarviosta määräaikaisen investointiohjelman rahoittamiseen.

Suomen päättäväinen tuki Ukrainalle jatkuu. Puolustusvoimien määrärahoja ehdotetaan lisättävän Ukrainalle annettavan tuen kustannusten kattamiseksi 9,3 miljoonaa euroa. Lisäksi Ukrainaan tähän mennessä toimitetun puolustusmateriaalin korvaamiseen liittyvää lisämäärärahaa ehdotetaan sisällytettävän Puolustusvoimien Ukrainan tukemiseen liittyvään valtuuteen, jonka kokonaismäärä nousisi 579,5 miljoonaan euroon. Vapaaehtoiseen maanpuolustukseen tehdyt lakimuutokset mahdollistavat maanpuolustuskoulutukselle Puolustusvoimien aseiden ja ampumatarvikkeiden käytön. Koulutustoimintaa varten Puolustusvoimien hankkimat ampumatarvikkeet ehdotetaan korvattavan siirtämällä 285 000 euroa maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen osoitetusta määrärahasta Puolustusvoimien toimintamenoihin. Puolustusministeriön hallinnonalan menoja ehdotetaan lisättävän yhteensä 131 miljoonaa euroa vuoden 2022 toteutuneen indeksikehityksen mukaisena tarkistuksena, kun hintakehitys on osoittautunut ennakoitua suuremman kustannustasotarkistusta nopeammaksi.

Liikenteen saralla Suomi tulouttaa Verkkojen Eurooppa -ohjelmasta saatuja tukia yhteensä 15,8 miljoonaa euroa liikenteen hankkeisiin: esimerkiksi Oulu—Laurila-radon peruskorjaamiseen 50 miljoonaa, huonokuntoisten siltojen uusimiseen ja korjaamiseen 13 miljoonaa. Hankkeisiin on tarkoitus hakea Verkkojen Eurooppa -ohjelman rahoitusta 23,5 miljoonaa. Koverharin meriväylän syventämiseen ehdotetaan 2,5 miljoonan euron valtuutusta ja määrärahaa vuosille 2023–2025. Valtatie 3:n Hirvas—Rovaniemi—Vikajärvi-hankkeen suunnitteluun ehdotetaan 4,6 miljoonaa euroa ja määrärahaa vuosille 2024–2027. Myös näihin hankkeisiin on tarkoitus hakea Verkkojen Eurooppa -ohjelman rahoitusta.

Ja vielä: Energiatuen määräraha-arviota alennetaan 264 miljoonaa euroa pääosin myöhentyneiden maksatusten takia. Energiatuen valtuutusta alennetaan 54,5 miljoonaa euroa vastaten samansuuruista lisäystä valtuuteen REPowerEU-ohjelmasta.

Arvoisa puhemies! Toisen lisätalousarvion ehdotuksen mukainen kokonaisuus vähentää kuluvan vuoden nettovelanottoamme, vaikka velkaannumme edelleen kuluvana vuonna liikaa. Julkisen talouden ja valtiontalouden tilanne on haastava. Heikkenevä suhdanne

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

vaikuttaa kielteisesti juuri verotuottoarvioihin. Hallitus panostaa ensi vuodesta alkaen voimakkaasti kasvuun, ja toivon mukaan saamme vetoapua myös kansainvälisen talouden puolelta.

Lisätalousarvion näkökulmasta todella varsinaisten tulojen 31 miljoonan euron lisäys ja määrärahojen 216 miljoonan euron vähennys huomioon ottaen vuoden 2023 toinen lisätalousarvioesitys vähentää valtion nettolainanoton tarvetta 248 miljoonaa euroa. Valtion nettolainanotoksi vuonna 2023 arvioidaan kuitenkin noin 10,2 miljardia euroa. Valtionvelan määrän vuoden 2023 lopussa arvioidaan olevan noin 152 miljardia euroa, mikä on noin 54 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Hallitusohjelman toimeenpano täysimääräisesti onkin välttämätön edellytys sille, että velkaantuminen saadaan tulevina vuosina taitettua. Velkasuhteen vakauttaminen edellyttää päättäväisiä toimia hallitukselta, ja kuten olen todennut, lisäsopeutustoimia ei voida poissulkea. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitos ministerille esittelypuheenvuorosta. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä] — Ilmiselvästi on tarve käydä debattia tämän jälkeen, eli käydään nyt nopeatahtinen keskustelu, ja ne edustajat, jotka haluavat tähän pyytää puheenvuoron, voivat nousta seisomaan ja painaa V-painiketta. — Edustaja Viitanen.

14.16 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aivan kuten ministeri tuossa itsekin totesi, meillä on varsin synkät talousnäkökymät. Siksipä hieman hämmästelinkin sitä, kun huomasin tämän lisätalousarvion tulleen, että se on pelkkä tekninen lisätalousarvio. Eikö tässä tilanteessa tulisi ryhtyä toimiin tässä ja nyt? Me tiedämme kaikki rakennusalan kriisiytymisen, me tiedämme sen, että asuntorakentaminen heikkenee. Juuri nyt, ministeri, olisi oikea aika satsata esimerkiksi kotien peruskorjaukseen. Odotin, että työllisyyttä edistääksemme ja kriisiä lieventääksemme tässä lisätalousarviossa oltaisiin jo puututtu näihin asioihin. Kysyn hallitukselta: miten ihmeessä tässä vaiheessa, kun toimiin pitäisi ryhtyä, tämä lisätalousarvio on tekninen? Se tarkoittaa, että tässä ei ole yhtään toimia tämän tilanteen hallitsemiseksi tässä ja nyt.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

14.17 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun lukee tämän lisätalousarvion yleisperusteluita, se alkaa sillä, että tänä vuonna bruttokansantuotteen arvioidaan pysyvän edellisen vuoden tasolla. Hintojen ja korkojen nousu on vähentänyt kotitalouksien kulutusta ja käytettävissä olevia varoja. Korkojen nousun seurauksena investoinnit vähenevät. Synkkiä pilviä on kyllä nyt todella talouden taivaalla, ja nyt jos joskus, sen lisäksi, että meidän pitää yhdessä laittaa taloutta kuntoon, tarvittaisiin myös politiikkaa ja yhteistä viestiä, että meidän pitää uskoa tulevaisuuteen. Me tarvitsemme viestiä, että yritykset uskaltavat luottaa tulevaisuuteen.

Arvoisa puhemies! Se, mistä olen nyt erityisen huolissani, mikä on erittäin merkittävä osa meidän budjettia, on hyvinvointialueiden taloustilanne. He lähtevät nytten takamatkalta hakemaan talouden sopeutuksia, ja nyt on riskinä, että siellä tehdään paniikkiratkaisuja, säästötoimia nopeasti. Kysynkin valtiovarainministeriltä: oletteko valmiita harkitsemaan, [Puhemies: Aika!] että talouden paniikkiratkaisujen estämiseksi annettaisiin sopeutusajakaikaa [Puhemies koputtaa] niille alijäämille, mitä syntyy, muutama vuosi lisää tässä alkutilanteessa?

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Muistuttaisin, että puheenvuoroaika on yksi minuutti. — Edustaja Hyrkkö.

14.19 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikessa teknisyydessään tämä lisätalousarvioesitys on jonkun sortin pettymys. Hallitus kertoo sitoutuneensa Suomen hiilineutraalisuustavoitteeseen sekä vihreän — tai hallituksen kielellä ”puhtaan” — siirtymän edistämiseen. Ilmastonmuutoksen torjuminen vaatii investointeja uuteen teknologiaan, sen kehittämiseen, ja siinä valtiolla on myös rooli. Ilmastorahasto on toiminut riskinjakajana sekä yksityisen rahoituksen vauhdittajana, ja nyt näyttää ikävä kyllä siltä, että Ilmastorahastoa puretaan puhtaasti ideologisista syistä. On valitettavaa, että tällä venkslaamisella jarrutellaan tuiki tarpeellisia investointeja.

Sama huolestuttava linja vaivaa hallituksen toimia maatalouden ilmastotoimien saralla. Pääministeri Orpo tuli ennen vaaleja nostaneeksi tikun nokkaan kosteikkoviljelyn kenties ymmärtämättä, että kyseessä on itse asiassa tehokas ja myös maatalouden kannattavuutta parantava ilmastotoimi. Nyt kun tämä tosiasia on toivottavasti hallitukselle valjennut, niin toivon todella, että maatalouden ilmastotoimien alasajo lopetetaan ja maatalouden uudistumista ympäristön ja myös viljelijöiden kannalta kestävämmäksi pikemminkin vauhditetaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

14.20 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Lohi puhui sote-uudistuksesta. Nyt on, edustaja Lohi, pakko sanoa teille, että eipä kovin onnistuneesti alkanut tämä teidän oppositiokautenne. Olette nimittäin tänään ilmoittaneet puolueena, että jätätte välikysymyksen liittyen sote-palveluihin. Kaikki, aivan kaikki, mitä tällä hetkellä tapahtuu hyvinvointialueilla, on teidän jäljiltänne tapahtuvaa: niin itse sote-muoto, kaikki siinä olevat säännökset, rahoituslaki, kaikki siinä olevat summat. Kaikki, aivan kaikki, on teidän jäljiltänne. Uusi hallitus ei ole vielä viiden metrin kepilläkään koskenut hyvinvointialueiden toimintaan, ja te kysytte nyt — keneltä, itseltännekö — että mikä tässä oikein mättää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

14.21 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Miksi teimme välikysymyksen? Sen takia, että me olemme huolissamme suomalaisten ihmisten lähipalveluista. Ne ovat nyt uhattuina, jos emme varmista yhdessä — tämä on yhteinen tehtävämme — että hyvinvointialueet tässä alkutilanteessa kykenevät tekemään viisaita ratkaisuja eivätkä paniikissa lakkautta lähipalveluita, kun tämän uudistuksen, jota kaikki tuimme, päätavoitteita, yksi keskeisistä tavoitteista, oli se, että me siirtäisimme lähitulevaisuudessa muutaman vuoden aikana painopistettä kalliimmasta erikoissairaanhoidosta nimenomaan niihin lähipalveluihin.

Nyt tässä tilanteessa nykyisen hallituksen pitää toimia. Ei edellinen hallitus voi toimia enää tässä tilanteessa. [Ben Zyskowicz: Kuka tämän siirtymäajan on säätänyt?] — Siirtymäaika on säädetty, [Ben Zyskowicz: Kuka sen on säätänyt?] mutta totta kai me tunnistimme jo siinä alkuvaiheessa, arvoisa puhemies, että eihän uudistus, kun tehdään näin valtava vuosisadan uudistus, välttämättä ole sellainen, että kaikki pykälät ovat juuri kohdillaan.

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

Täytyy reagoida silloin, jos huomataan, että siellä täytyy korjausliikettä tehdä. [Puhemies koputtaa] Olemme siihen valmiita, toivottavasti on myös hallitus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

14.22 **Minna Reijonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, tämä sote, miten se menikään? Keskusta silloin aikaisemmin, kun oli vaalit, laitto kynnyskysymykseen, että lähtee mukaan hallitukseen, jos saadaan tehtyä sote-uudistus. Eli keskustan intohimo oli saada sote-uudistus tehtyä. No, kuinka siinä sitten kävi? Siitähän tuli aikamoinen susi. Ei sitä todellakaan olisi pitänyt sillä tavalla tehdä. Nyt on sitten se tilanne, että ei olekaan rahaa siellä. Mutta täytyy nyt muistaa, että keskusta tekee kysymyksen tästä asiasta ilmeisesti tosiaan itselleen, koska he itse olivat tätä hanketta tekemässä, ja yllätys yllätys, heillä oli jopa kynnyskysymys ennen kuin lähdetään hallitukseen — kynnyskysymys ennen kuin lähdetään hallitukseen — että saadaan tämä sote tehtyä.

Iso kiitos ministeri Purralle. Oli erityisen järkevä puheenvuoro. Nyt mentiin järki edellä, ja se onkin tosiaan tärkeitä näissä talousasioissa. On varmasti asioita vielä, mitä tulee kovasti eteen, mutta hirveän järkevä puheenvuoro. Perustui talouteen, järkeen eikä ollut mitään huuhaata. Kiitoksia ministeri Purralle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson.

14.23 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tässä monet edustajat ovat todenneet, suhdannetilanne on tosiaan heikkenemässä, ja silmiinpistävää on se, että tähän ei millään tavalla reagoida hallituksen toimesta eikä tämä lisätalousarvio myöskään sisällä niitä toimia, mitä meidän pitäisi tässä tilanteessa nähdä. Erityisen huolestuttavaa on se, että hallitus edelleen vie eteenpäin suunnitelmia tehdä rajuja heikennyksiä ja leikkauksia sosiaaliturvaan, ennen kaikkea työttömyysturvaan, tilanteessa, jossa tiedetään, että suhdanne-ennusteet näyttävät siltä, että työttömyys tulee kasvamaan.

Ministeri Purra, eikö hallituksella ole minkäänlaista valmiutta uudelleen arvioida niitä epäoikeudenmukaisia, epäinhimillisiä ja myöskin suhdannetilanteeseen täysin sopimattomia linjauksia, mitä hallitus on tehnyt hallitusohjelmaneuvoittelujen yhteydessä, jotta me voimme turvata suomalaisten mahdollisuuden saada riittävästi toimeentuloa työttömyyden sattuessa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Junnila.

14.24 **Vilhelm Junnila ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä välikysymysehdotus on kyllä tällä kaudella todennäköisesti hämmentävin pitkään aikaan. Se osoittaa kuitenkin äärimmäistä itsekritiikkiä myös oppositiolta. Hehän ovat istuneet asian päällä koko viime kauden, ja nyt täällä edustajat huutavat, että hallituksen on ryhdyttävä toimeen sen korjaamiseksi. Toivottavasti myös oppositiopuolueet, ainakin SDP ja keskusta, käyvät keskuudessaan tästä kriittisen keskustelun. [Suna Kymäläinen: SDP ei ole mukana siinä!]

Arvoisa puhemies! Täällä vihreä edustaja oli huolissaan myös Ilmatorahastosta. Eihän sitä millään tavalla jarruteta. Kun se tulee Teollisuussijoituksen ytimeen ja sille annetaan teollisuuspoliittinen tehtävä, niin sillä nimenomaisesti saadaan investoinnit käyntiin. Se on kaikkien etu.

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

Mitä tulee sitten tähän jakeluelvoitteeseen ja kun tässä on huoli valtiontaloudesta, niin on hyvä muistaa, että matala jakeluelvoite tarkoittaa valtiolle myös lisää verotuloja, [Puhemies koputtaa] sillä tätä biokomponenttia verotetaan kevyemmin kuin sen fossiilista osaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tuppurainen.

14.26 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä tilanne on todella huolestuttava. Meillä on esimerkiksi Suomen Pankin syyskuun katsauksen perusteella taantuma. Suomen Pankki katsoo, että talous on tänä vuonna taantumassa. Tässä olisi ollut nyt maamme hallituksen, valtiovarainministeri Purran, näytön paikka osoittaa, että hallitus on tilanteen tasalla ja että sillä on kyvykkyys reagoida tähän tilanteeseen ja estää syöksykierre. Mutta sellaista ei ole. Te esittelitte tässä täysin teknisen lisätalousarvion. Tämä on hukattu hetki, menetetty mahdollisuus. Mikä on se viesti esimerkiksi rakennusteollisuudelle, työttömiksi joutaville alan ammattilaisille? Nyt olisi ollut hallituksella mahdollisuus tulla jollakin tavalla vastaan ja pehmentää tätä iskua, joka maamme talouteen tulee, mutta te olette toimettomana ja jätätte arvailujen varaan, kuinka tilanne tästä kehittyy. Mitä te vastaatte esimerkiksi Rakennusteollisuudelle, jolta on tullut esityksiä, kuinka tilannetta tulisi korjata? Myös SDP:stä on jo kesästä saakka pidetty esillä toimia, [Puhemies koputtaa] joilla tähän tilanteeseen voitaisiin vastata. Miksi te jätitte [Puhemies koputtaa] nämä keinot käyttämättä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valkonen.

14.27 **Ville Valkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti vain alkuun, että on kyllä täysin totta, että jos sosiaali- ja terveyspalvelujen tilanne ei olisi niin vakava, niin kyllä tämä keskustan välikysymys ja puhe täällä salissa uudistuksesta, jonka nimenomaan keskustapuolue maakuntamalleineen väen väkisin tähän maahan runnoi, olisi kaikin puolin tragikoomista. [Vilhelm Junnilan välihuuto]

Mutta sitten tähän itse aiheeseen: Tämä lisätalousarvioesitys — niin kuin varmasti tästä eteenpäin pahimmillaan seuraavat vuodet, vuosikymmenet — on kyllä hyvä muistutus meille kaikille siitä, kuinka vakavassa tilanteessa Suomi on. Ja on ilmiselvää, että ainoastaan veronkiristyksillä ja menoleikkauksilla me emme tästä suosta pääse ylös. Niitäkin tarvitaan, mutta ennen kaikkea kasvu-uudistuksia ja rakenteellisia uudistuksia. Tänäpäin tuli merkittävä uutinen siitä, että eläkeuudistus on nyt menossa eteenpäin. Jos valtiovarainministeri pystyisi jonkun verran avaamaan [Puhemies koputtaa] sen vaikutusta meidän julkiseen talouteen, [Puhemies koputtaa] niin se olisi oikein tärkeää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Östman.

14.28 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen tätä opposition argumentaatiotapaa, että välillä olette olleet sitä mieltä, että kuuden miljardin sopeutusohjelma on liian iso, ja välillä te olette peräänkuuluttaneet, että hallituksen pitäisi ottaa vähemmän velkaa kuin me nyt otamme, ja nyt sitten, kun lisätalousarvio tuodaan, te sanotte, että se on vain tekninen. [Pia Viitanen: Se on tekninen!] No, tekninenhän se onkin. Se on aivan sama tilanne, kuin jos minun talossani olisi korjattavaa mutta minä olisin ylivelkaan-

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

tunut — enhän minä lähde ensimmäisenä sitten pankkiin ottamaan lisää lainaa, vaan minä hoidan ne tekniset korjaukset, mihin minä pystyn. Hallituksen tehtävä on kääntää tämä velkatakaakka, joka on syntynyt monien vuosien jälkeen. Ja kun puhuttiin reagoinnista, niin ei oikea tapa aina ole se, että lainataan lisää rahaa, vaan pitää etsiä muita toimia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

14.29 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jään kysymään, onkohan hallituksella nyt oikea tilannekuva siitä, kuinka syvälle tämä meidän rakentaminen on sukeltamassa. Tässä on käymässä niin, että vuonna 25 on tulossa vähemmän valmistuvia asuntoja kuin edes 90-luvun laman jälkeen. Edellisen kerran tällaisia lukemia on Suomessa nähty 40-luvulla, vuonna 49.

Arvoisa valtiovarainministeri, on selvää, että te ette päätä siitä, mikä on korko — te ette tee Euroopan keskuspankin puolesta päätöksiä, se on tässä tausta — mutta kysyn nyt, eikö tähän tilanteeseen pitäisi reagoida voimakkaammin: harkita tukea ensiasunnon ostajille, että kauppa saadaan liikkeelle, harkita rakentamista vaikeuttavien ARA-valtuuksien kokonaan perumista, [Puhemies koputtaa] harkita myös, että korjausrakentaminen saataisiin liikkeelle. Muuten uhkaa tulla todella rumaa jälkeä ja työttömien määrä [Puhemies koputtaa] uhkaa kasvaa todella pahasti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

14.31 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se, miksi me nyt tässä tilanteessa olemme heikkenevän talouskasvun suhteen, johtuu juoksemaan päässeestä erittäin korkeasta inflaatiosta koko globaalilla tasolla. Siihen Euroopan keskuspankki on reagoinut nostamalla korkoja neljä prosenttiyksikköä kuluvan vuoden aikana, mikä on ollut äärettömän nopea tahti, ja se pitää ottaa huomioon niissä keinoissa, miten me tässä tilanteessa mennään eteenpäin. Se ei ole se, että avataan lompakko, lähdetään elvyttämään ja mennään vastasyklisesti inflaatiota vastaan, vaan se on hallituksen linja, missä alennamme työn verotusta ja millä pienennetään meidän ylisuurta valtion alijäämää. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen.

14.32 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että Suomen taloustilanne on erittäin vakava. Suurin yllätys onkin nyt, että tämmöisessä vakavassa taloudellisessa tilanteessa hallitus tulee eduskuntaan täysin teknisen lisätalousarvion kanssa. Nyt ei, kuulkaa, hyvä hallitus, tarvita tekniikkaa, vaan nyt tarvitaan aktiivista otetta.

Suomen Pankki on ennustanut, että ollaan jo taantumassa. Tilastokeskuksen uudet luekmat, tilastot kertovat siitä, että kuluttajien luottamus talouteen putoaa edelleen. [Vilhelm Junnila: Saako konkretiaa?] Rakennusteollisuus kyntää erittäin syvällä. Tänä vuonna luultavasti rakennetaan 80 prosenttia vähemmän vapaarahoitteisia kerrostaloasuntoja kuin muutoin oltaisiin rakentamassa. Eli kyllä nyt tarvittaisiin hieman aktiivisempaa otetta hallitukselta, ja kun yritin kammalla käydä läpi tätä lisätalousarviota, että olisiko täällä edes jotain vaikkapa peruskorjauksiin ja niiden vauhdittamiseen, niin kyllä täältä yksi asia löytyi: täällä on se, että taloyhtiöiden latausinfraan laitetaan 9,5 miljoonaa euroa. Ettekö te nyt parempaan pystyisi?

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Harjanne.

14.33 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä talouden tilaa tässä on tosiaankin käyty läpi, ja ministerin esittelyssäkin kävivät ilmi nämä verotuotot, jotka osaltaan kertovat siitä, että talouden pyörät asuntokaupasta autoihin hidastuvat. Minua huolettaa se, että hallituksen politiikka kokonaisuudessaan — tästä lisätalousarviosta, budjettiriihestä, hallitusohjelmasta ja tavasta viestiä suomalaisille — ei herätä luottamusta. Se ei herätä luottamusta tulevaisuuteen, ja se nähdään kuluttajakyselyissä, ja se itse asiassa nähdään nyt myös elinkeinoelämän luottamuksessa. Se tapa ja se politiikan kokonaisuus muodostaa synkkää kuvaa, joka rakentaa raitioja eikä siltoja suomalaisten välille ja suomalaisten tulevaisuudenkuvan välille. Toivoisin, että hallitus katsoisi, millä tavalla oikeasti rakennetaan suomalaisille uskoa tulevaisuuteen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Juvonen.

14.34 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tässä lisätalousarviossa on paljon muutakin kuin tekniikkaa. [Välihuutoja vasemmalta] Täällä muun muassa suojelupoliisin toimintamenoihin ehdotetaan lisäystä, Ruokavirastolle kohdenneetaan resursseja tässä äkkitalanteessa liittyen lintuinfluenssaepidemiaan, petoeläinten aiheuttamien porovahinkojen korvaamiseen ehdotetaan resursseja — ihmiselle hyvä — ja mikä vielä, perustoimeentulotuen määrärahaan ehdotetaan lisäystä.

Tämä tarve syntyy siitä, että lapsiperheitä on paljon, he tarvitsevat tukea ja maksettavan tuen määrä kasvaa. Tämä liittyy myös siihen, että hallitus korottaa lapsilisää. Alle kolmevuotiaiden lasten vanhemmille ja yksinhuoltajille ja monilapsisille perheille maksetaan lisää lapsilisää. [Välihuutoja vasemmalta] Ja eikö olekin niin, arvoisa ministeri, että ensi vuonna on tarkoitus tämä korotus tehdä? Eli tämä hallitus korottaa lapsilisää. Mitä te teitte?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kymäläinen.

14.35 **Suna Kymäläinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä todellisuudessa valitettavasti tämä esitys, jota VM:kin on kuvannut tekniseksi, on pelkästään massiivinen toimenpidekokonaisuus sosiaaliturvavaleikkauksien osalta, ja se ajaa ihmisiä köyhyyteen. SOSTE on tehnyt tutkimukset. Näistä kunnioitettavista lapsilisäkorotuksista huolimatta nämä päätökset, joita te esitätte, tulevat talousarviossa ajamaan yli 12 700 lasta köyhyysrajan alapuolelle, jos nämä toteutuvat. Toivon, että teillä on vielä reagointiaikaa, niin että kaikkia näitä asioita, joita te olette esittäneet, ei kokonaisuudessaan tulla tuomaan tähän taloon. [Arja Juvosen välihuuto] Kun otetaan huomioon nämä äskeiset puheet, niin ne tulevat kyllä näkymään karvaalla tavalla suomalaisen kansalaisen arjessa. Kauniit puheet eivät ole sitä todellisuutta, jossa perheet tulevat elämään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

14.36 **Mai Kivelä vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä lisätalousarviossa ollaan nyt laittamassa yli kymmenen miljoonaa lintuinfluenssan hoitoon. Syyhän on se, että tämä tauti on pahasti levinnyt ja leviää turkistarhoilla. Eli olen samaa mieltä edustaja Juvosen kanssa siinä mielessä, että tämä ei ole pelkästään tekninen kysymys, koska lopulta

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

on poliittinen kysymys se, minkälaista toimintaa me tässä maassa sallimme. Suurin enemmistö suomalaisistahan vastustaa turkistarhausta. Moni ihmettelee, miten on mahdollista, että Suomen kaltaisessa yhteiskunnassa edelleen näin julma elinkeino voi olla sallittu, kun se on monessa Euroopan maassa jo kielletty. Tämä tilanne ei ole tietenkään reilu myöskään tarhaajien näkökulmasta, ja sen takia kysyisin: onko hallitus nyt valmistelemaan selvitystä turkistarhauksen alasajosta eläinten takia mutta myös tämän tautiturvallisuusnäkökulman takia?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

14.37 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on todellakin taloudessa valinnut aivan oikean suunnan monilta osin, mutta täytyy ihmetellä kylläkin tätä tilannetta nyt sitten sotien ja hyvinvointialueiden osalta.

Ensinnäkin tämä edellisen hallituksen sote-uudistus oli ainoa mahdollinen, perustuslain asettamissa reunaehdoissa toteuttamiskelpoinen malli. Sen tietävät täällä edustajat Junnila ja Zyskowitzkin aivan hyvin. No, nyt sitten ihmetyttävät nämä toimenpiteet, mihinkä nykyinen hallitus on hyvinvointialueiden osalta ryhtynyt. Leikataan rahoitusta miljardiluokassa. Nämä inflaatiosta ja muista syistä johtuvat, koronan hoivavelasta johtuvat, hyvinvointialueiden kustannukset eivät olleet tiedossa silloin, kun tätä lainsäädäntöä tehtiin. Ne ovat nyt realisoituneet alueilla. Nyt on nykyinen hallitus, ei enää edellinen hallitus, ja nykyisen hallituksen tulee näihin myöskin reagoida.

Kysynkin, ministeri Purra: Sanoitte aiemmin, että alueilla ei saa hätiköidä. Silti hallitusohjelmassa seisoo, että aiotte leikata miljardeja hyvinvointialueilta. Mihinkä toimiin aiotte nyt ryhtyä, että ihmiset saavat pitää neuvolansa ja terveystieteensä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

14.38 **Juho Eerola ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vaikka täällä sallissa kerrotaan, että joka puolella menee huonosti, niin ihan kaikkialla se ei kuitenkaan näy. Nimittäin ulosoton kohdalla tulos on parantunut, ja näyttääkin siltä, että vaikka tämän meidän hallitus on jatkanut näitä edellisen hallituksen ulosoton väliaikaisia helpotuksia, on ihmisillä silti paremmat maksuvalmiudet. Eli ulosotosta odotetaan saatavan suunnilleen kaksi miljoonaa euroa lisää tuloja. Samalla toki joudutaan myöntämään samalle virastolle melkein kolme miljoonaa rahaa, koska palkat myös siellä nousevat.

Ja edelleen toinen asia: Oikeusministeriön alle joudutaan lisäämään myöskin noin kolme miljoonaa euroa, koska käännös- ja tulkkauksipalveluihin tarvitaan lisää resursseja. En sitten tiedä, johtuuko tämä suomenkielisten huonosta ruotsin kielen taidosta vai ruotsinkielisten huonosta suomen kielen taidosta vai mistä, mutta toivottavasti meidän hyvä hallitus näitäkin kuluja tulevaisuudessa saa pienennettyä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ovaska.

14.40 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tästä hallituksen tavasta puhua ja kertoa Suomen tilanteesta voisi kyllä muutaman sanan sanoa. Tiedämme, että tilanne on vaikea, mutta me emme halua sellaista vastakkainasettelua, josta tulevat mieleen Ison-Britannian Margaret Thatcherin puheet, joissa kaikki olivat toinen tois-

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

taan vastaan ja varsinkin ammattiyhdistysliikettä kohtaan. Tässä mietinkin sitä, millä tavalla pystyttäisiin lisäämään sitä yhteistyötä ja yhteisymmärrystä. Onko nähtävillä, että esimerkiksi pääministeri Orpon kutsut auttavat tätä tilannetta? Tässä on nyt paljon vakavista asioista kyse, ja hallitukselta tietysti odotetaan toimia. Mitä te, hallitus, aiotte tehdä, että se luottamus, yhteisymmärrys, yhteistyö kasvaisi, lisääntyisi, emmekä me vain menisi omiin poteroihimme ja taistelisivimme sitten sieltä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkynen.

14.41 **Matias Mäkynen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on hyvin tuotu esiin se, miten vakavassa tilanteessa Suomi on. Rakennusallalla ollaan historiallisen matalissa luvuissa, työttömiä tulee vähintäänkin kymmeniätuhansia, jopa yli satatuhatta, luottamus on syöksyssä niin kuluttajilla kuin yrityksillä, ja nyt todella odotimme, että hallitus tähän reagoisi. Korkeiden nousu on ollut tiedossa pitkään. Sen vaikutus Suomen talouteen, esimerkiksi kuluttajien, asuntovelallisten tilanteeseen, tapahtuu nopeammin Suomessa kuin muualla Euroopassa. Tässä tilanteessa ARA-rakentamista aiotaan leikata, asumistukea aiotaan leikata, ja hallitus on täydellisen toimeton tässä lisätalousarviossaan talouden syöksyn edessä. Eikö teillä ole mitään käsitystä siitä, että te olette nyt vallassa, kokoomus ja perussuomalaiset? Te ette voi siirtää sitä vastuuta enää, ette edellisille hallituksille ettekä kenellekään muulle, vaan teidän on toimittava. Onko teillä, arvoisa valtiovarainministeri, minkäänlaista suhdannepolitiikkaa tai kykyä vaikuttaa siihen, että kuluttajien ja yritysten luottamus vahvistuisi tässä vakavassa tilanteessa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Minja Koskela.

14.42 **Minja Koskela vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Juvonen viittasi täällä lapsilisien korotukseen, mutta ongelma on se, että kun te samaan aikaan poistatte työttömyysturvan lapsikorotukset, niin osa lapsiperheistä putoaa sitten toimeentulotuelle, ja sitten kun toimeentulotuen laskelmissa otetaan huomioon tämä lapsilisä, niin näin ollen te itse asiassa heikennätte köyhimpien lapsiperheiden asemaa sen sijaan, että tämä lapsilisän korotus auttaisi niitä, joita sen pitäisi auttaa.

Sitten haluaisin vielä viitata siihen, mitä edustaja Hyrkkö täällä jo aikaisemmin aloitti, että hallitus on todella leikkaamassa rahoitusta, jota on allokoitu maataloussektorille muun muassa ravinnekierrätyksen ja hiilensidontainvestointien vauhdittamiseen. Tämä on juuri sitä rahaa, jolla on tarkoitus tukea maatalouden viherryttämisessä ja kipeästi kaivatussa kestävästä siirtymästä investoinneissa. Toivottavasti hallituksen kunnianhimo näissä kysymyksissä nousee nopeasti, koska on aika hälyttävää, että lisätalousarviossa on näinkin paljon ympäristötukia leikkaavia osioita.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalmari.

14.43 **Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun maatalouden kriisipaketista puhuttiin viime hallituskaudella, kaikki tässä salissa tukivat sitä. Sieltä oikealta sanottiin, että sen paketin olisi pitänyt olla vielä suurempi. Ja nyt te olette leikkaamassa viljelijöille jo kerran sovittuja rahoja 55 miljoonaa. Tässä lisätalousarviossa olisi mahdollisuus siirtää, kun momentti on auki, niitä vaikkapa Makeraan. Toki olisi pal-

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

jon muitakin kohteita. Te olisitte voineet laittaa niitä ihan mihin hyvänsä maatalouden tukemiseen, olisi voitu tehdä kiinteistöverohelpotuksia, polttoaineverovähennyksiä, monenlaista. Tiedättekö, että viljelijöitten tilanne on tänä päivänä huonompi kuin silloin vuosi sitten? Huonompi kuin vuosi sitten, ja te viette jo kertaalleen sovitut rahat viljelijöiltä, viljelijöitten kriisituesta. Voisitteko vielä harkita sitä, että tätä lisätalousarviota muutettaisiin siltä osin?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

14.44 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Östman ehti täältä jo häipyä, mutta olisin hänelle sanonut, että jos ottaa valtionvelan tosissaan, silloin ei tee tämmöisiä täysin tehottomia bensaveron alennuksia tai hyväosaisia suosivia veronalennuksia.

Ministeri Purra, te sanoitte, ettei lisätalousarvio sisällä mitään yllätyksiä, ja kyllä se maatalouden näkökulmasta ja viljelijöiden näkökulmasta sisältää ainakin minusta yllätyksiä. Aivan niin kuin edustaja Kalmari täällä sanoi, kulunut kesä on näkynyt myös suomalaisten viljelijöiden elämässä: tämä pitkä kuivuus ja sen jälkeen erittäin sateiset jaksot. Nyt tässä tilanteessa te leikkaatte nimenomaan niitä tukia, jotka auttaisivat suomalaisia viljelijöitä myös sopeutumaan ilmastonmuutokseen. Tämä tuntuu täysin järkyttävältä tilanteesta, jossa myös maankäyttösektori nimenomaan kaipaisi kipeästi niitä ilmastotoimia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ohisalo.

14.45 Maria Ohisalo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmastopolitiikka on myös talouspolitiikkaa. Signaali siitä, että otamme tosissamme ilmaston kuumenemisen, on tärkeä paitsi teollisuudelle myös laajemmin elinkeinoelämälle ja totta kai meidän tuleville sukupolville.

Hallitus tuntuu kuitenkin lähettävän hyvin erilaista viestiä. Hallitus väittää olevansa sitoutunut Suomen hiilineutraaliustavoitteeseen mutta tekee tavoitteesta täysin poikkeavaa politiikkaa. Esimerkiksi teknologian mahdollisuuksiin uskotaan, mutta samalla nyt sitten perutaan tämä Ilmastorahaston pääomitus, vaikka rahastosta on juurikin rahoitettu uusia innovaatioita. Ja huomiona sinne hallituksen puolelle, että ei se ilmastopolitiikka ole vain teollisuuspolitiikkaa, jos nyt sitä aiotaan tyypistää sellaiseksi.

Miksi hallitus siis tekee näin, ja miten se aikoo saavuttaa ilmastotavoitteet, kun keinoja päästövähennysten tekemiselle ja toisaalta hiilinielujen kasvattamiselle ei tunnu teiltä löytyvän?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Razmyar.

14.46 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On täysin perusteltua kysyä hallitukselta: onko teillä olemassa todellinen tilannekuva erittäin synkäästä talouden tilasta tällä hetkellä, jota valitettavasti edes globaali talouden tilanne tai maailman tilanne ei tule helpottamaan? Sen sijaan tässä lisätalousarviossa olisitte voineet luoda luottamusta sekä toivoa: luottamusta esimerkiksi rakennusosalalle ja toivoa meidän kuluttajille. Sen sijaan olette tuomassa hyvin mitättömän tukipaketin asuntorakentamiseen, josta ei todellisuudessa ja tässä tilanteessa tule olemaan minkäänlaista hyötyä. Ja kyllä teidän li-

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

sätalousarvioonne on ehditty mahdollistaa jo hallituksen ensimmäinen leikkaus. Arvovalintanne on leikata vammaispalvelulaista.

Kysynkin teiltä, arvoisa ministeri: oliko teillä todella siellä budjettiriihessä niin kova kiire saada kaikki valmiiksi päivässä, että teille ei valitettavasti ole muodostunut oikeanlaista kuvaa Suomen talouden tilanteesta, maailmantalouden tilanteesta ja siitä, mitä me juuri tällä hetkellä erityisesti [Puhemies koputtaa] olisimme tarvinneet?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koponen.

14.47 **Ari Koponen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokonaisuutena tämä lisätalousarvio vähentää velanottoa vajaalla 250 miljoonalla, mikä on tietenkin hyvä asia tässä maailmantilanteessa ja tässä korkotilanteessa.

Tarvittavia tärkeitä lisäyksiä on myös lisätalousarviossa. Turvallisuuteen ollaan panostamassa lisäämällä rahoitusta niin suojelupoliisille, poliisille kuin Rajavartiolaitokselle. Myös opintotukeen esitetään 87 miljoonan euron lisäystä. Koulutuksen osalta on tässä yhteydessä mainittava, että hallitus panostaa merkittävästi koulutukseen ja nimenomaan perusasioihin. Viesti ylemmiltä koulutusasteilta on täysin selvä: sinne tulee jatkuvasti oppilaita, nuoria, kenellä eivät ole perustaidot kunnossa, ja tämä vie valtavasti aikaa ylemmillä asteilla. Tähän hallitus tulee puuttumaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

14.48 **Eemeli Peltonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lisätalousarvioesitys on yllätyksetön aikana, joka vaatisi toimenpiteitä. Rakentaminen on kriisissä ja uhkaa vetää koko Suomen talouden aina vain syvempiin vesiin. Nyt pitäisi toimia rakennusalan tukemiseksi, kuten täällä on jo useamman kerran puheenvuoroissa aivan perustellusti esitetty.

SDP:hän esitti jo elokuussa omia avauksiaan niistä toimista, joilla voisimme rakentamista tukea tässä vaikeassa suhdannetilanteessa. Pitäisi aloittaa sieltä hallitusohjelmasta, peruuttaa niistä linjauksista, joissa ARA-tuotantoa ollaan supistamassa, tukea korjausrakentamista — erittäin tärkeitä toimenpiteitä tässä tilanteessa.

Arvoisa hallitus, haluan vielä kertaalleen kysyä: miksi ette jo tässä lisätalousarviossa toimi ja tue rakennusalaan vaikeassa tilanteessa ja auta siten pitämään Suomen taloutta hyvällä tolalla?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Myönnän tähän keskusteluun vielä viisi tässä debattissa pyydettyä puheenvuoroa ja sen jälkeen ministerille vastauspuheenvuoron. Ja jos ei synny suurta tarvetta debattiin sen jälkeen, mennään puhujalistaan, koska on ennalta pyydettyjä puheenvuoroja. — Edustaja Furuholm.

14.50 **Timo Furuholm vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä lisätalousarviosta löytyy muutama ennakoiva luku. Haluan nostaa esiin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalta löytyvän 87 miljoonan euron lisäyksen, joka syntyy erityisesti opiskelijoiden opintolainojen takausvastuusuoritusten kasvamisesta, ei opintotuesta. Opiskelijoiden vaikeudet nykyisen velkataakkansa kanssa ei ole mikään salaisuus. Ennakoivaa tässä lisäyksessä on se, että hallituksen tulevat toimet, kuten asumistuen heikentäminen ja opin-

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

totuen indeksijäädetykset, tulevat entisestään lisäämään opiskelijoiden velkataakkaa sekä yleisesti heikentämään heidän toimeentuloaan ja sitä kautta heidän hyvinvointiaan. Ajassa, jossa me puhumme osaamisen tärkeydestä ja koulutustason nostosta, on tämä hyvin lyhytnäköistä politiikkaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

14.51 **Saku Nikkanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin on pakko sanoa pari sanaa sosiaali- ja terveystalouden rahoituksesta, josta tässä salissa nyt on jonkun verran keskusteltu. Erityisesti hallituspuolueiden suunnalta on tullut syytöksiä siitä, että sosiaali- ja terveysuudistus ja hyvinvointiuudistus ovat nyt sitten syypää tähän krooniseen rahapulaan. Tämähän ei pidä paikkaansa, sillä kyllä kaikkien meidän tässä salissa — varsinkin niiden, jotka ovat kuntataloudessa, kuntahallinnossa olleet mukana — pitäisi tietää se, että sosiaali- ja terveystaloudet ovat olleet pahasti aliresursoituja jo pitkään ja senhän takia tätä uudistusta on täällä tehty.

Yksi tapa, millä näitä sosiaali- ja terveystalouksia ja hyvinvointialueita voitaisiin tukea, olisi nimenomaan just tämä, että tässä rakennusalan taantumatilanteessa tuettaisiin hyvinvointialueita ja mahdollisesti rakennettaisiin esimerkiksi palvelua tukevia vanhuspalveluiden yhteisöllisen asumisen asuinrakennuksia, joilla sitten saataisiin tuettua [Puhemies koputtaa] sekä hyvinvointialueiden taloutta että myöskin meidän kovassa kriisissä olevaa rakennusala. [Puhemies koputtaa]

Lopuksi vielä sanon, [Puhemies: Aika!] että positiivistakin löytyi eli Ukrainan tukeminen. Siitä hallitukselle kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hyrkkö.

14.52 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen riveistä annettiin ymmärtää, että opintotukeen olisi tulossa korotuksia. Tämä on minusta nyt turhan toivon herättämistä opiskelijoiden keskuudessa, jotka tällä hetkellä pelkäävät hallituksen kaavailemia leikkauksia. Me tiedämme, että korotus opintolainan valtiontakauksen määrärahoihin selittyy siis sillä, että lainavastuita on enemmän. Se raha ei siis ole tulossa opiskelijoiden kukkaraan. Tämä selvennettäköön.

Haluan vielä palata keskusteluun hyvinvointialueiden rahoituksesta ja taloudellisesta tilanteesta. Se on todella vakava. Onkin häkellyttävää, että hallitus kaavailee kiristäväänsä ruuvia entisestään. Edustaja Zyskowiec täällä syytti näistä ongelmista edellistä hallitusta, ja minä haluaisin nyt, että jokainen tässä salissa ottaa peilin käteen. Siitä, että sosiaali- ja terveystalouksia tässä maassa ei ole uudistettu ajoissa, on vastuu aivan jokaisella puolueella, aivan jokaisella. Ja nyt todella toivon, että kun tässä on kyse vakavista asioista, ihmisten elintärkeistä palveluista, siitä, että ne saadaan korjattua — se on myös talouden kohtalonkysymys, että nämä kulut saadaan hallintaan — niin löytyisi yhteistyön halua [Puhemies koputtaa] lähteä etsimään niitä ratkaisuja yhdessä sekä hallituksesta että oppositiosta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowiec.

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

14.53 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Hyrkölle totean, että totta kai vuosikymmenten mittaan olisi voitu tehdä paljon enemmän, jotta meillä tänä päivänä olisi hyvin toimivat sosiaali- ja ennen kaikkea terveyspalvelut. Kuitenkaan siitä ei pääse mihinkään, että on irvokasta, että keskusta, joka on tämän hyväksytyyn sote-mallin pääarkkitehti ja rahoituslain pääarkkitehti, kysyy nyt hallitukselta niistä ongelmista, joita tällä hetkellä noilla hyvinvointialueilla on. Voisi kysyä, kuka siihen välitykseen vastaa: onko se valtiovarainministeri Saarikko vai sosiaali- ja terveysministeri Kiuru? Jää nähtäväksi.

Edustaja Harjanne sanoi, että pitää luoda tulevaisuudenuskoa. Olen samaa mieltä, mutta ei virheellisillä tiedoilla. Edustaja, puheenjohtaja Virta sanoi A-studiossa 20.9: ”Jos näin paljon ei kevennettäisi verotusta, niin ei välttämättä tarvitsisi velkaantua tässä mittasuhteessa.” [Puhemies koputtaa] Tämähän on täyttä puppua. [Anne Kalmarin välihuuto]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Junnilla.

14.54 **Vilhelm Junnilla ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palataan vielä hetki suureen kuvaan. Kysymyshän on siitä, että valtion verotulot ensi vuonna ovat ennusteen mukaan heikkenemässä 1,4 miljardia euroa. Edellinen hallitus on tehnyt pysyviä menolisäyksiä, jotka vaikuttavat merkittävästi valtion velkaantumiseen. Sen lisäksi he ovat tehneet väliaikaisia menolisäyksiä, mitkä nyt palaavat normaaliin, ja sitten meitä syytetään leikkausten tekemisestä.

Mutta otetaan pieni vertailu. Tämä on toinen lisätalousarvio, ja verrataan sitä vaikka viime vuoden toiseen lisätalousarvioon. Nyt nettolainanotto vähenee neljännesmiljardilla eurolla, mutta mitä oli vuotta aikaisemmin teidän, SDP-johtoisen hallituksen toisessa lisätalousarviossa? [Pia Viitasen välihuuto] 1,3 miljardia euroa lisää menoja, nettolainanotto kasvoi. Tästä on kysymys. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä nyt ilmiselvästi tulee sen verran heittoja toisille puolueille, että annan vielä pari vastauspuheenvuoroa, ensimmäisen niistä edustaja Räsäselle ja sitten edustaja Honkoselle. Sen jälkeen ministeri, ja valitettavasti emme varmaankaan ennätä enää tätä tähän varattua aikaa käyttää ennalta pyydettyihin puheenvuoroihin, mutta keskustelu jatkuu vielä tänä iltana. — Edustaja Räsänen.

14.56 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä kun alettiin vanhoja muistelemaan, että nyt todella tässä lisätalousarviossa lainanotto vähenee, [Vilhelm Junnilla: Suunta oikea!] niin tässä vain kun kuuntelin budjettiriihen tiedotustilaisuutta, niin käsittääkseni siellä todettiin, että ensi vuonna lainanottohan tähän vuoteen verrattuna kiihtyy. [Pia Viitanen: Aika lailla!] Tämän voi varmaan valtiovarainministeri varmistaa, jos kuulin oikein, että totesitte, että lainanotto suhteessa vuoteen 23 todella kiihtyy, ei suinkaan vähene. Mutta, edustaja Junnilla, voimme varmaan siirtyä tästä vaikkapa kahville keskustelemaan, kumminkohan päin tämä meni.

Mutta, arvoisa puhemies, edelleen on syytä tässä lopussa palata vielä siihen, mistä aloitettiin, elikkä talouden iso kuva on todella sumea. Olemme taantumassa, kuluttajien luottamus sukeltaa, ja rakennusosalalla ongelmat ovat kouriintuntuvia. Nyt vaadittaisiin panostuksia, mutta ainoat keinot esimerkiksi korjausrakentamiseen liittyvät vain tähän latausinfraan. [Puhemies koputtaa] Arvoisa ministeri, mihin jäivät ne tarvittavat keinot?

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

14.57 **Petri Honkonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä kyllä hallituspuolueet hyvin tehokkaasti unohtavat esimerkiksi edellisellä hallituskaudella tehdyt sodanjälkeisen historian merkittävimmät puolustusmateriaalihankinnat ynnä muut valtavista yhteiskunnallisista kriiseistä johtuneet tekijät, joiden vuoksi edellisen hallituksen aikana tähän massiiviseen velanottoon oli erittäin perustellut syyt. Nyt hallituksen suunta on kuitenkin oikea, tavoite vähentää velanottoa, ja sitä tuemme, kuten on jo aikaisemmin sanottu.

Mutta mitä tulee tähän sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja soteen, niin sitä vartenhan tämä sote-uudistus tehtiin, että päästään kehittämään ja parantamaan ihmisten palveluita. Tämä työ on alussa. Se on 15—20 vuotta myöhässä suomalaisessa yhteiskunnassa, kuten kuulimme. Ja miksi keskusta nyt tekee välikysymyksen? Teemme sen siksi, että hallituksen suunnitelmat uhkaavat estää sen. Nämä miljardileikkaukset hyvinvointialueille ajavat hyvinvointialueet leikkaamaan palveluita sen sijaan, että niitä nyt kehitettäisiin, ja tätä kritisoimme. [Puhemies koputtaa] Tästä syystä jätämme hallitukselle välikysymyksen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt, ministeri Purra, kolme minuuttia.

14.58 **Valtiovarainministeri Riikka Purra:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia näistä huomioista. Jotenkin arvasinkin, että keskustelu menee yleiseen budjettitalouteen ja seuraavan vuoden esitykseen, vaikka tässä on nyt pöydällä lisätalousarvio kakkonen. [Pia Viitasen välihuuto] Vastaan näihin teidän kysymyksiinne.

Tämä huoli tästä suhdanteesta on tietenkin jaettu. Hallitus on moneen kertaan tässäkin salissa vastannut näihin kysymyksiin. Se, mikä vasemmisto-oppositiolta erityisesti jää huomiotta, on se, että meidän finanssipolitiikan linja ensi vuonna on selvästi elvyttävä, ja tähän tietenkin vaikuttaa se, että palkansaajan verotus kevenee merkittävästi. Palkansaajan käteenjäävät rahat nousevat ja siirtyvät kulutukseen. Meillä on myös muita finanssipoliittisia toimia, jotka vaikuttavat tähän suuntaan. Jos te jätätte tämän huomiotta, kuten ymmärsin — yhdessäkään puheenvuorossa siihen ei viitattu — mutta sen sijaan toivotte joitakin muita tukia, niin en voi olla ajattelematta, että nämä tuet ja tukipaketit, joita te peräänkuuluttatte, olisi syytä kohdistaa vain sellaisiin kohteisiin, jotka ovat teille mieluisia. Mutta meille palkansaaja, työntekijä, on hyvin mieluisen, ja me oikein mielellämme tuemme palkansaajan asemaa. Mutta näihin päästään erityisesti sitten ensi vuoden budjetissa.

Mitä tulee vastasyklisyyteen noin yleensä, niin valitettavasti olen havainnut, että valtion elvyttämistä kannatetaan toiselta puolelta salia ihan missä tahansa suhdannetilanteessa, kun taas me yritämme tosiaan myös tulkita suhdanteita. Tähänkin kokonaisuuteen liittyvät tietenkin hallituksen määrätietoiset toimet puuttua julkisen talouden karmean tilaan ja taittaa tätä velkaantumista sekä hallitusohjelman mukaisilla toimilla että tarvittaessa myös muilla.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueiden tilanteeseen: Täällä käytiin värikästä keskustelua, ja siihen jo useita vastauksia tulikin. Hallitus on tosiaan hyvinkin sidottu tähän edellisen hallituksen tekemään rahoitusratkaisuun ja koko malliin, ja kyllä se toistaiseksi aika-moisia pommeja sieltä onkin tuottanut. Alijäämät paukkuvat, sitä myötä kehystasoja pitää nostaa, tulee uusia tarpeita kaiken sen lisäksi, minkä me kaikki tiedämme: ikäsidonnaisten menojen kasvu, palvelutarpeen kasvu, väestön ikääntyminen liittyvät tähän. Mutta olen aivan samaa mieltä siitä, että tämä on enemmän tai vähemmän koko tämän talon ongelma.

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

Ilmastorahastoon liittyen: Tosiaan täältä näitä tuloutuksia ensi vuodelle jo saadaan. Ne laitetaankin hyödyllisiin kohteisiin eli koko Suomeen kohdistuviin uusiin investointeihin.

Maataloudessa erityisongelmista kärsiville viljelijöille on varattu rahoitusta, samoin esimerkiksi paljon puhuttuun ruokaviennin edistämiseen. [Anne Kalmarin välihuuto] Nämä ovat tärkeitä momenteja. — Voin edustajalle huomauttaa, että mikäli edellisessä budjetissa on määritetty maatalouteen jotakin sellaista tukea esimerkiksi energiakriisiin tai sähkötukiin liittyen, mitä ei ole siihen käytetty, niin sitä ei voi automaattisesti siirtää johonkin muualle, [Anne Kalmarin välihuuto] vaan silloin pitää tehdä uusia toimenpiteitä, ja niinhän tässä lisäbudjetissa tosiaan näkyekin.

No, sitten vielä rakennusala: Hallitushan päätti budjettiriihessä toimista liittyen tähän rakennusalan suhdannetilanteeseen. Me pyrimme vaikuttamaan siihen, että mitään pidempiaikaisia häiriöitä asuntotuotantoon tai asuntomarkkinoihin ei syntyisi, ja kuten muissakin suhdanteeseen liittyvissä asioissa, seuraamme tätä hyvin tarkasti. Mutta ei, edelleenkin tilannekuva ei anna syytä sille, että tekisimme massiivisia toimenpiteitä, esimerkiksi tukipaketteja. Konkursseja on, ne ovat valitettavia, ja ymmärrämme, että niiden kerrannaisvaikutukset ja siirtyminen muille sektoreille voivat aiheuttaa vielä rumaa jälkeä, mutta siitä huolimatta tämä on edelleen varsin rajoittunut asia.

Me emme voi tehdä 90-luvun tilanteeseen vertailuja, vaikka täällä niin esitettiinkin. Analogia ei toimi, meidän järjestelmä on eri kunnossa, rahoitusjärjestelmä, pankit ja niin edelleen. Tässä asuntomarkkinatilanteessa meillä on edelleen hyvin paljon uudistuotantoa kalliin asumisen alueellakin myymättä. Näitä on tehty suurella riskillä, nollakoroilla, velkavivulla, ja tässä on tietyllä tapaa kupla, joka myös puhkeaa. Ja sekin liittyy normaaleihin suhdanteisiin. Meillä ei ole mahdollisuutta [Puhemies koputtaa] palata nollakorkomaailmaan. Uusi todellisuus syntyy johonkin muualle toivottavasti jo ensi kesään mennessä, [Puhemies koputtaa] mutta enää ei ole edessä sellaista tilannetta, että tällaisia hankkeita voitaisiin näin edullisesti rakentaa.

Arvoisa puhemies! Olisin vastannut mielelläni näihin muihinkin kysymyksiin, joita kirjasin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi me kohtapuoliin siirrymme, koska aika on nyt täynnä, mutta annan vielä puheenvuoron edustaja Hyrkölle. Sen jälkeen sitten siirrymme seuraavaan asiaan ja tämä keskustelu keskeytetään.

15.04 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos kovasti. — Haluan ensin palata tähän äsken käytyyn debattiin sen verran, että totean edustaja Zyskoviczille: jos te perustellette hallituksena joka ikistä pientäkin leikkausta, oli sitten kyse lastensuojelun kovia kokeneista nuorista tai lapsiperheiltä leikkaamisesta, velkaantumisen taittamisella, niin on täysin perusteltua kysyä, miksi hallitus järeäpäisesti siis vaikeuttaa tätä velanoton vähentämistä keventämällä suurituloisten, esimerkiksi pääministerin, verotusta. Tämä asiayhteys on nyt ehkä rautalangasta väännetty.

Arvoisa puhemies! Tästä lisätalousarviosta:

Kaikkien teknisten muutosten keskellä tämä hallituksen ensimmäinen lisätalousarvio antaa jonkinlaista osviittaa ja esimakua siitä, mitä tuleman pitää. Yksi silmiinpistävämpiä lukuja on 54,5 miljoonaa, niin suuri on kasvu opintolainan valtiontakauksiin. Se ei ole seurausta tämän hallituksen päätöksistä, vielä, mutta se kuvastaa hyvin sitä opiskelijoiden toimeentulon muutosta. Opiskelijoiden velkataakka on viime vuosien aikana kaksinkertaistu-

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

nut hyvin nopeassa tahdissa, ja opiskelijat on ainoa ihmisryhmä, jonka odotetaan velkaantuvan saadakseen ruokaa. Tätä kehitystä hallitus aikoo entisestään vauhdittaa korottamalla opintolainan osuutta opintotuessa. Ei ole missään määrin kestävä, että hallitus siirtää valtion velkataakkaa opiskelijoiden kannettavaksi.

Opiskelijat ovat tällä hetkellä vallanneet oppilaitoksia ympäri Suomen ja kritisoineet voimakkaasti hallituksen kaavailuja leikata opiskelijoilta. Vihreät osoittavat tukensa mielestään osoittaville opiskelijoille. Me aiomme eduskunnassa esittää muun muassa indeksijäädysten perumista ja parannuksia opiskelijoiden toimeentuloon.

Vetoan kuitenkin hallitukseen, että me voimmekin vastata tähän opiskelijoiden hätään yhdessä. Opiskelijat elävät jo valmiiksi köyhyysrajalla, eikä meillä ole varaa syventää koronan kokeneiden nuorten pahoinvointia kasaamalla lisää huolia toimeentulosta heidän niskaansa.

Arvoisa puhemies! Nuorten tulevaisuutta varjostaa toimeentulohuolien lisäksi myös huoli planeetan kestävydestä, ja olen todella huolissani hallituksen linjasta tämän suhteen. Hallitus kertoo sitoutuneensa hiilineutraalisuustavoitteeseen. Siinä suhteessa pidän hyvin kummallisena hallituksen peruuttelua Ilmastorahaston pääomituksen kanssa. Ilmastorahastohan on toiminut riskinjakajana ja yksityisten rahoitusten vauhdittajana. Se keskittyy ilmastoteknologian rahoittamiseen ja erilaisiin pilottihankkeisiin. Tietoa mahdollisista tulevista yhdistymisistä tai muista ratkaisuista ei ole, joten näyttää tällä hetkellä ikävä kyllä siltä, että Ilmastorahastoa puretaan puhtaasti ideologisista syistä, ja näin ollen tällaisella venkslaamisella jarrutetaan tuiki tarpeellisia investointeja.

Arvoisa puhemies! Hallituksen lisätalousarviossa varaudutaan lintuinfluenssan myötä suurempiin korvauksiin turkistarhaajille. Turkiseläimiä on lopetettu tautiriskin takia, ja minä ymmärrän hyvin tämän tarhaajien ahdingon. Se ehdinko ei kuitenkaan johdu yksin lintuinfluenssasta vaan koko alan heikosta kannattavuudesta. On selvää, että turkisala hiipuu, ja jos mitään ei tehdä, nämä tarhaajien vaikeudet vain syvenevät. Nyt, arvoisa hallitus, reiluinta olisi tehdä ne vääjäämättä lähestyvät päätökset jo nyt. Turkistarhaus tulee loppumaan Suomesta. Teillä on mahdollisuus tarjota tarhaajille porkkana luopumisen tueksi, rakentaa malli, jossa luopumisesta tehdään kannattavampaa kuin tilojen tekohengittämisestä ja jossa jokaiselle tarhaajalle löytyy kunniallinen mahdollisuus eläköityä tai löytää uusi polku. Me vihreissä olemme enemmän kuin mielellämme yhdessä rakentamassa ratkaisua, joka on niin eläinten kuin tarhaajienkin parhaaksi.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan tämän hallituksen ensimmäinen lisätalousarvio on kaikessa teknisyydessäänkin aikamoinen pettymys. Ne pienet seikat, joissa hallituksen kädenjälki näkyy, kuvaavat rohkeuden puutetta. Kun budjettiesitys parin viikon kuluttua julkaistaan, odotan teiltä enemmän. — Kiitos. [Ben Zyskowicz pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No, edustaja Zyskowicz.

15.08 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Hyrkkö viittasi puheenvuorooni, jossa osoitin vihreiden veropopulismia. Suora lainaus: ”Kun meillä istuu maassa hallitus, joka leikkaa kaikkein köyhimmiltä, jotta voi keventää esimerkiksi pääministerin verotusta” ja niin edelleen. Tämä oli puheenjohtaja Virran puhe teidän puoluevaltuustossanne. Tämä mielikuva on täysin väärä. Tämän niin sanotun solidaarisuusveron alarajan nosto maksaa 60 miljoonaa euroa vuodessa. Sen sijaan nämä sosiaaliturvaan tehtävät säästöt maksavat vuoden 27 tasossa yli miljardi euroa vuo-

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

nessa. Miten te vihreät ja muu oppositio voitte väittää, että tällä 60 miljoonalla voitaisiin peruuttaa nämä yli miljardin euron säästöt? Tämä on täysin väärän kuvan antamista suomalaisille. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt saatte valita, kumpi ottaa puheenvuoron. — Hyrkkö, olkaa hyvä.

15.09 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä yritän vielä vääntää rautalangasta edustaja Zyskoviczille. Otan esimerkiksi lastensuojelun jälkihuollon nuoret: Erittäin kovia kokeneita nuoria, jotka olisivat ansainneet parempaa meidän yhteiskunnaltamme — leikkaus heille 24 miljoonaa, mutta sen vaikutus näiden nuorten elämään on huomattavasti suurempi. Tämän leikkauksen te olisitte voineet jättää tekemättä, jos pääministerin verotusta ei jääräpäisesti haluttaisi keventää. [Ben Zyskoviczin välihuuto] Vain yksi esimerkki.

Kukaan ei puhu siitä, että vain yhdellä veromuutoksella voitaisiin tämä valtiontalous tasapainottaa. Tulemme varmasti vaihtoehtobudjettien ja budjettiesityksen yhteydessä käymään keskustelua koko tästä valtiontalouden kokonaisuudesta, mutta on päivänselvää, että hallitus tekee arvovalintoja, joissa hyvätuloisten verotus kevenee ja pienituloisimmilta suomalaisilta tai muuten erittäin vaikeassa tilanteessa olevilta suomalaisilta leikataan. Tämä on tosiasia.

Förste vice talman Paula Risikko: Tack. — Debatten avbryts i det här skedet. Behandlingen av ärendet fortsätter i detta plenum efter de övriga ärendena på dagordningen.

Riksdagen avbröt behandlingen av ärendet klockan 15.11.

Riksdagen fortsatte behandlingen av ärendet klockan 17.08.

Förste vice talman Paula Risikko: Nu fortsätter behandlingen av ärende 3 på dagordningen som avbröts tidigare under detta plenum.

Debatten fortsätter, och låt oss se vem som finns på listan. Ledamot Räsänen, Joonas håller det första anförandet.

17.08 **Joonas Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Tänään olemme todella saaneet käsitteä pääministeri Orpon hallituksen ensimmäisen lisätalousarvion. Varmasti moni meistä odotti tätä varsin mielenkiinnolla, sillä hallituksen ensimmäinen lisätalousarvio on aina myös mahdollisuus näyttää, mihin akuutteihin toimiin hallitus on kautensa alussa ryhtymässä. Siltä osin ehkä suurin yllätys tämän päivän keskusteluissa oli se, kun valtiovarainministeri Purra esittelypuheenvuorossaan totesi, että tämä lisätalousarvio on varsin tekninen. Tässä tilanteessa ei todellakaan tarvittaisi teknistä otetta, vaan hallitukselta vaadittaisiin aktiivista politiikkaa. Ja syyt ovat selvät: julkisen talouden tilanne on erittäin haastava, Suomen Pankin uusimman väliennusteen mukaan olemme jo taantumassa, Tilastokeskuksen uudet luvut kertovat siitä, että kuluttajien luottamus talouden kehitykseen edelleen laskee, ja varsinkin rakennusteollisuuden puolella tilanne näyttää erittäin vaikealta.

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

Jos ensimmäisenä puuttuu tähän rakennusteollisuuden tilanteeseen, niin todella tällä hetkellä näyttää siltä, että uusia asuntoja tulee valmistumaan poikkeuksellisen vähän, ja viimeksi tällainen tilanne on ollut 40-luvun lopulla. Kuvaavaa on ehkä se, että vapaarahoitusten kerrostaloasuntojen tuotannon odotetaan tippuvan jopa 80 prosenttia.

Joten, arvoisa puhemies, suhdannetta kun katsoo, olisi todella perustellumpaa, että hallituksen politiikka ensimmäisen lisätalousarvion myötä olisi huomattavasti aktiivisempaa kuin se tässä esityksessä on. Ainoa keino, joka täällä lisätalousarviossa rakentamisen puolelle ja varsinkin tähän peruskorjausten puolelle on, liittyä itse asiassa tähän taloyhtiöiden latausinfran rakentamiseen. Varmasti olisi ollut mahdollista esimerkiksi tätä jakamatonta varausta, jota hallituksella edelleen olisi käytettävissä, käyttää nyt siihen, että varsinkin näitä peruskorjausinvestointeja olisi vielä loppuvuodesta saatu liikkeelle ja tältä osin helpotettu alan suhdannetilannetta loppuvuonna. Ja sitten totta kai, arvoisa puhemies, olisi hallitukselta ollut myös toivottavaa, että hallituksen budjettiriihessä sopimat toimenpiteet ensi vuoden osalta alaa helpottamaan olisivat olleet suuremmat.

Arvoisa puhemies! Jos muutoin katsoo tätä lisätalousarviota ja juuri sen teknistä luonnetta, niin ehkä yksi keskeinen havainto liittyy myös siihen, että tällä lisätalousarviolla hallitus kyllä vie täytäntöön nyt sitten ensimmäiset toimenpiteensä myös julkisen talouden tasapainottamiseksi ja tekee ensimmäiset leikkaukset. Ja täältä tähän löytyy niitä itse asiassa kaksi kappaletta.

Ensimmäinen liittyy tähän vammaispalvelulain lykkäämiseen, jota käsitelimme jo tänään aikaisemmin tässä istunnossa äänestyksen muodossa. Tämän kolmen kuukauden lykkäämisen hintalappuhan on tässä talousarviossa reilut viisi miljoonaa euroa, joten tästä herää kyllä se kysymys, että kun lainsäädännön muutoksella peloteltiin olevan jopa yli sadan miljoonan kustannusvaikutus, niin tässä lisätalousarviossa tämän lykkäämisen hintalappu on todella viisi miljoonaa euroa. Se on nyt se summa, mikä varsinkin vammaisilta lapsilta ja nuorilta viedään, kun heidän palveluitaan ei haluttu parantaa siinä aikataulussa kuin koko eduskunta oli vielä yksimielisesti keväällä ajatellut.

Toinen leikkaus liittyy sitten tähän vanhuspalvelulainsäädännön henkilöstömitoitukseen. Elikä kun tätä tavoiteltua mitoitusta, 0,7, nyt sitten lykätään eteenpäin, siitä tämä toinen säästö tässä lisätalousarviossa kohdentuu. Sen säästön ehkä suurin vaikutus on siinä, että se työ, jota nyt kaikilla hyvinvointialueillakin ja eri toimijoissa on tehty, kun tätä mitoitusta on saatu eteenpäin, varmasti nyt seisahtuu, ja varmasti tällä on myös vaikutusta esimerkiksi alan vetovoimaan. Siltä osin voisin kuvitella, että tämä tavoite itse asiassa vain siirtyy kauemmaksi.

Arvoisa puhemies! Sitten ehkä yhteen pikanttiin yksityiskohtaan vielä näin lopuksi. Muistelen, että kun viime kaudellakin valtioneulos on ollut vaikeassa tilanteessa ja silloin eräältä oppositiopuolueen puheenjohtajalta paljon myös tivattiin sitten näitä mahdollisia säästökohteita, silloin nousi kaksi säästökohdetta aina esille. Oli tämä niin sanottu kosteikkoviljely, ja sitten olivat nämä erilaiset avustajat. Ja senpä takia ehkä suurin yllätys tässä lisätalousarviossa olikin se, että hallitus esittää ministereiden, heidän valtiosihteeriensä ja erityisavustajiensa palkkaukseen lisää rahaa, vaikka luulin, että näistäkin rahoista piti leikata. Se ehkä tämmöisenä pikanttina yksityiskohtana.

Arvoisa puhemies! Lisätalousarvion suurin puute on todella sen teknisyyden, vaikka nyt olisi ihan suhdannepoliittisestikin tarvittu aktiivisempaa otetta. Hallituksella olisi todella ollut käytettävissä vähintään se jakamaton varaus, jonka se jättää nyt käyttämättä ja joka

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

olisi ollut ihan perusteltua kohdentaa tässä tilanteessa nyt nopeuttamaan erilaisia peruskorjaushankkeita, ja sitä kautta oltaisiin saatu helpotusta myös kituvalle rakennusalalle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen poissa, edustaja Kalmari poissa, edustaja Aittakumpu poissa. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

17.15 Eerikki Viljanen kes: Arvoisa puhemies! Keskityn tässä puheenvuorossa lisätalousarvion yhteen osaan, yhteen kokonaisuuteen: maatalouden kriisitukeen varatut varat on käytettävä viljelijöiden hyväksi.

Viime keväänä sähkön ja lannoitteiden rajun hinnannousun vuoksi edellisen hallituksen myöntämää maatalouden 95 miljoonan euron kustannustukea on jäänyt erittäin tiukkojen hakuheitojen vuoksi käyttämättä noin 65 miljoonaa euroa. Tässä vuoden toisessa lisätalousarviossa uusi hallitus aikoo nyt leikata valtaosan tästä jo kertaalleen tämän vuoden budjettiin hyväksytystä määrästä pois maa- ja metsätaloudelta.

Olen jättänyt yhdessä muiden keskustalaisten kansanedustajien kanssa lisätalousarvioaloitteen, että hallitus säilyttäisi suomalaisille viljelijöille osoitetun määrärahan sektorin käytössä kohdentamalla sen uudestaan Maatilatalouden Kehittämisrahasto Makeran pääomittamiseen.

Arvoisa puhemies! Me tiedämme, että maatalouden tulevaisuuden kannalta elintärkeän rahaston Makeran pääomat ovat hupenneet, eikä nykyinen hallitus ole missään lausunut julki aikovansa pääomittaa sitä. Hallituksella olisikin tässä nyt kymmenien miljoonien eurojen paikka kriisituesta säästyneillä varoilla pääomittaa Makeraa ja siltä osin osaltaan turvata maatalouden aloitus- ja investointitukien jatkuvuus sekä niiden joustava kohdentuminen mahdollistamaan sukupolvenvaihdoksia ja suomalaisen ruuantuotannon investointeja myös tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Talousarvioaloitteen perusteluissa muistutetaan, ettei maatalouden kriisi ole ohitse. Tuotantokustannukset ovat lähteneet jälleen uudelleen nousuun, korkokustannukset ovat jatkaneet nousuaan, eikä maataloustuotteiden markkinatilanne ole merkittävästi kohentunut kriisituen lanseerausajankohdasta. Lisäksi syksyn tukimaksatusten viivästyminen pahentaa monella tilalla käsillä olevaa akuuttia kassakriisiä.

Arvoisa puhemies! Hallitus ja hallituspuolueet ovat kuitenkin tämän vuoden toisessa lisätalousarvioesityksessään leikkaamassa näitä maataloudelle kohdistettuja tukirahoja. Säästyneille varoille olisi monia hyviä kohteita, mutta lisätalousarvioprosessissa varoja voidaan kohdentaa vain valtion talousarvion momenteille, jotka hallitus on avannut käsittelyä varten. Näistä momenteista Makeran pääomittaminen on paras vaihtoehto. Siirron kautta varat säilyisivät alan käytössä ja auttaisivat vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin.

Minä ja lukuisat keskustalaiset aloitteen allekirjoittaneet olemme huolissamme hallituksen kyvystä vastata suomalaisia maatiloja uhkaavaan kriisiin. Syksy on jo pitkällä, mutta kaikki tukalaa taloustilannetta helpottavat toimet loistavat nyt poissaolollaan. Hallituksen budjettiesitys ensi vuodelle ei sekään lupaa helpotusta maatalouden taloustilanteeseen. Hallitusohjelman sinällään hyvät maatalouden kirjaukset eivät saa euroja tuekseen — siltä näyttää. Kauniit sanat eivät kannattavuutta kohenna. Hallituksen tuleekin nyt osoittaa edes hieman maatalousmyönteisyyttä ja käyttää lisätalousarvioaloitteen mukaisesti kriisitukeen varatut rahat kokonaisuudessaan viljelijöiden hyväksi. Tämän puolesta vetoamme kaikkiin hallituspuolueiden ja oppositiopuolueiden kansanedustajiin.

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Siponen.

17.19 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Jos joku tässä salissa ajattelee, että maatalouden kannattavuustilanne on parantunut, niin on aatoksissaan väärässä. Tilojen tulos tulee olemaan tältä vuodelta heikko, ja yhä useampi naulaa navetan ovet säppiin. Edellinen hallitus kohdisti tälle vuodelle merkittävän kustannustuen, ja nyt hallituksessa olevat puolueet vaativat vielä suurempia tukia maataloudelle. Tietojemme mukaan tästä kustannustuesta oli ennen budjettiriiheä käyttämättä noin 65 miljoonaa euroa. Budjettiriihessä valtaosa tästä summasta hävisi jonnekin, siis siirrettiin muille hallinnonaloille. Haluankin nyt kysyä, meneekö hallituspuolueiden mielestä maataloudella nyt niin hyvin, että nämä rahat joutavat muualle. Meneekö maataloudella niin hyvin, että nämä rahat joutaa siirtää muille hallinnonaloille?

Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn edustaja Viljasen esitykseen siitä, että kustannustuesta jäljellä oleva summa siirretään lisätalousarviossa maatalouden kehittämisrahastoon Makeeraan turvaamaan tulevia maatalouden investointeja. Tämä onnistuu, jos hallituksessa löytyy tahtoa. Toivon, että voimme tämän yhdessä hyväksyä ja luoda näin tulevaisuudenuskoa suomalaisille maataloille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Mehtälä.

17.22 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Käytän tämän puheenvuoron maatalouden tilanteen käsittelyyn. Kaikki asiaan vihkiytyneet tietävät, että maataloussektori on vakavissa ongelmassa. Hallitusohjelman kirjaukset ruuantuotantoon liittyen ovat pääosin kunnossa, mutta nyt on pakko kysyä tämän lisätalousarvion yhteydessä, onko hallitus tilanteen tasalla.

Arvoisa puhemies! Sain juuri tiedon, että maatalouden sähköisessä tukijärjestelmässä ei voi jättää maksatushakemuksia vuoden 2023 investoinneista, jotka on tehty tämän uuden ohjelmakauden aikana. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tilakauppoihin liittyviä aloitustukia, korkotukilainoja ja muita tukikelpoisia investointeja koskevaa rahoitusta ei pysty nostamaan. Lisätalousarviossa on varattu korkotukeen 20 miljoonaa euroa viitekorkojen nousun vuoksi — oikein, mutta se ei auta, jos rahat eivät tule viljelijän tilille. Eli jos uusi viljelijä on aloittamassa toimintaansa, se ei ole mahdollista, ja vaikka olisi saanut myönteisen investointitukipäätöksen esimerkiksi salaojituksen tekemiseen, raha ei liiku. Tämä on kestämaton tilanne heille, jotka ovat investoineet uuden ohjelmakauden aikana eli tänä vuonna. Juuri ely-keskuksesta saadun tiedon mukaan niin sanotut kakkoskorin investoinnit eläinten hyvinvointiin, energiaan ja ympäristöinvestointeihin saivat jo ensimmäisellä hakukierroksella hylkääviä päätöksiä. Tänä vuonna on vielä ollut toinen ja kolmas hakukierros, ja näin kävi jo ensimmäisellä kierroksella.

Arvoisa puhemies! Edellytän, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimiin, jotta maatilat saavat myönteisen tukipäätöksen mukaiset rahat tilille. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hamari.

17.24 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Vaikka talousarvioesitys on varsin tekninen, niin jatkan hieman sote-rahoituskeskustelua.

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

Sote-uudistusta on yritetty tehdä melkein 20 vuotta erilaisilla hallituskokoonpanoilla. Uskon, että edelleen jaamme sen tavoitteet, kuten kustannusten kasvun hillinnän ja terveyserojen vähentämisen. Eriarvoistumiskehityksen estäminen on kansallisen vakautemme perusta.

On myös sanottava, että ikärakenteen muutos ei ole puoluepolitiikan syytä. Jotenkin oma moraalini sanoo, että meidän on kaikin keinoin pidettävä huolta ikääntyneistä, heistä, jotka ovat tämän yhteiskunnan rakentaneet.

Sote-rahoituksen nykyinen mitoitus liittyy kuntien alibudjettiin. Nyt kuitenkin ei ole syytä jäädä jumiin siihen, kenen hallituskaudella sote-uudistukseen liittyvä lainsäädäntö tehtiin, vaan pyrkiä yhdessä ratkaisemaan rahoitusvajetta. Rahoitusta soteen siis tarvitaan lisää, jotta uudistus onnistuu.

Ministeri Purra sanoikin vastauspuheenvuorossaan, että sote-rahoitus onkin enemmän tai vähemmän koko salin vastuulla — siitä kiitos ministerille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Marttinen poissa. — Edustaja Kallio.

17.26 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! Keskustelussa ovat muut keskustapuolueen edustajat jo hyvin tuoneet esille lisätalousarvion keskeiset havainnot maatalouden osalta. Kyseessä on lisäleikkaustalousarvio. Sikäli se on looginen, että se jatkaa muutakin hallituksen linjaa maatalouden ja maaseudun kehittämisen osalta.

Arvoisa puhemies! Pari huomiota liikenne- ja viestintäministeriön osalta. Pasilan ja Keravan välinen lentorata, Oulu—Laurila-radan peruskorjaus, Koverharin meriväylän syventäminen, valtatie 3 Hirvas—Rovaniemi—Vikajärvi. Koverhar piti katsoa kartasta, mutta muilta osin pystyin sijoittamaan kohteet Suomen kartalle. Samoin saattaa olla, että osa tässä salissa sekä myös ministeriaitiossa joutuu katsomaan kartasta, missä päin maata Itä- ja Kaakkois-Suomi ovat. Avustajalta voi tarvittaessa varmaan pyytää apua tai Eduskunnan kirjaston tietopalvelusta.

Arvoisa puhemies! Yksikään edellä mainituista lisätalousarviossa esitetyistä kohteista ei sijoitu Itä- eikä Kaakkois-Suomeen. Itä- ja Kaakkois-Suomi on se osa maata, joka on lähimpänä Venäjän rajaa ja joka on jäämässä hallituksen politiikassa kaikista pienimmälle huomiolle. Emme me toki almuja tarvitse, mutta ei siellä Ruokolahden Mustakulkkulassa tai Kouvolan Selänpäässä saati Kerimäen Toroppalassa paljoa lohduta, vaikka kuinka puhumme täällä vastasyklisyydestä.

Hallitusohjelmassa on paljon hyviä asioita. Vaikka Suomen talouden tilanne olisi kuinka vakava — ja sitä se kaikkien mielestä on — ei se saa tarkoittaa sitä, että osa maata jätetään aivan liian vähälle huomiolle. Nyt Itä- ja Kaakkois-Suomi on sivuutettu lyhyellä ajalla jo kahdesti hallituksen toimesta. Kolmatta kertaa toivon mukaan ei tule. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen.

17.28 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Onhan tämä aika paperinmakuinen ja tekninen tässä suhdannetilanteessa, ja olisi kyllä toivonut todellakin, että hallitus olisi tehnyt elvyttäviä toimenpiteitä edes jossain määrin.

Jos lähdetään rakennusteollisuuden tilanteesta, niin ollaan menossa hyvin syvälle. Tästä on puhuttu koko syksy tässä salissa, ja mitään liikehdintää ei ole tapahtumassa. Nyt se on

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

johtanut siihen, että tällä hetkellä suomalaiset sahat seisahtuvat. Suomalaiset sahat seisahtuvat. Mitä siitä seuraa? Siitä seuraa esimerkiksi se, että sahoilta tuotettava puujäte, puru ja muu, joista valmistetaan esimerkiksi bioöljyä suomalaisissa laitoksissa, pysähtyy, ja todennäköisesti on tulossa konkurseja. Tämä ketju on menossa niin syvälle — kun tähän sitten vielä otetaan aliurakoitsijat mukaan — että pelkään, että tässä tulee pysyviä vaurioita, joita korjataan pitkään rakentamisen puolella. Nyt olisi ollut välttämätöntä jotakin tehdä. On arvioitu, että kun yksi suomalainen rakennustyömiehen työskentelee työmaalla, niin se työllistää lisäksi useita henkilötyövuosia aliurakoinnin puolella sekä hankintaketjussa. Työllisyyslukuja kun ruvetaan ensi vuoden puolella katsomaan, koska hallitus ei reagoi tähän tilanteeseen, niin luvut tulevat olemaan aivan toista kuin tällä hetkellä.

No, sitten tähän Itä-Suomen tilanteeseen. Kyllä sitä sai taas lukea, että olisiko siellä mainittu sitä sanallakaan. No, en löytänyt eikä edustaja Kalliokaan tainnut löytää sieltä sitä mainintaa. Viime kyselytunnilla, vai edellisellä, pääministeri totesi, että aloitetaan, käynnistetään, Itä-Suomi-ohjelman tekeminen — Itä-Suomi-ohjelman tekeminen. Mitä ihmeen ohjelmia me tarvitaan? Neljä on taidettu jo tehdä, ja ei ole mitään... Kyllä nyt tarvittaisiin toimenpiteitä. Selvitin tuossa eilen, mikä tilanne on sen 31,5 miljoonan euron osalta, mikä edellinen valtiosuhteityöryhmä ja edellinen hallitus lisätalousarviossa myönsi. Siitä rahasta on käytetty 2,5 miljoonaa euroa. Eli niitä ei ole pistetty toimenpiteisiin. Siellä on suunniteltu Karjalan radalle 1,5 miljoonaa, ja miljoona on mennyt Etelä-Karjalan puolelle tasoyliikäytävien poistoon. Kouvolan 20 kilometrin pintarakenteen osalta ei ole tehty mitään, Lappeenrannan sekä Lauritsalan asemarakenteiden osalta ei mitään. 2,5 miljoonaa on tästä rahasta käytetty. Eikö nämä nyt tässä suhdannetilanteessa olisi pitänyt pistää liikkeelle?

Toinen hyvä esimerkki siitä, mitä tässä nyt on Itä-Suomessa kovasti odotettu, on tämä kenraali Rädyn selvitys energiapolitiikasta, erityisesti tuulivoiman osalta. Nyt olisi tarvittu erityisesti sitä kantaverkon suunnittelua ja tämän Rädyn raportin pohjalta niitä toimenpiteitä, joissa nyt sitten oli mainittu, että entistä tasapainoisempi sähköjärjestelmä tarkoittaa myös energian rakentamista tuulivoiman osalta Itä-Suomeen. Siellä on seitsemänkohtainen toimenpidelista. Siellä on kompensatiolaki, aluevalvontalain päivitys, korkean tason asiantuntijaryhmän perustaminen. Minun käsittääkseni näistä yhtään ei ole edistetty, eli kaikki ne hallituksen toimenpiteet, mitä kenraali Rätty esitti Itä-Suomen tuulivoiman ja energiatilanteen korjaamiseksi, ovat lähtöruudussa — tässä suhdannetilanteessa ja erityisesti sen tulevaisuuden näkökulmasta. Nyt olisi aika pistää näitä asioita eteenpäin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

17.32 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Käsittelen aluksi tätä teknistä lisätalousarviota itsekin vähän teknisesti, mutta lopuksi sitten kyllä vähän politiikkaakin. Tunnen vetovoimaa budjetteihin. Ehkä se johtuu osittain siitä, että työuralla tuli 30 vuotta oltua tekemisissä budjettien laadinnan ja niiden esittelyn ja niistä päättämisen kanssa.

Tämä lisätalousarvio on hyvin mielenkiintoinen — korostan nyt siis, että teknisessä mielessä — eli tähän näyttää ulospäin siltä, että tämä on aika vähäinen, kun tässä on nettovaikutus 216 miljoonaa euroa, eli sen verran tulot vähenevät ja sen verran menot vähenevät. Mutta se on se netto. Kuitenkin tämän budjetin sisällä tapahtuu itse asiassa kahden miljardin edestä liikettä eri suuntiin. Joskus laskin, että meillä on siellä määrärahojen eli

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

menojen puolella noin 500 momenttia. Hierarkiahan on se, että meillä on nämä ministeriökohtaiset pääluokat, sitten sen alla on seuraava aste, luvut, ja sen alla on momentit. Eli kun meillä on noin 500 momenttia, niin itse asiassa me teemme siellä määrärahapuolella kolmasosaan, noin 170 momenttiin, jonkunlaisen muutoksen, jonkunsuuntaisen.

Ihan esimerkkinä voi todeta, että siellä menopuolella itse asiassa melkein kahden miljardin edestä tehdään vähennyksiä ja sitten hieman vähemmän eli parisataa miljoonaa euroa vähemmän tehdään menolisäyksiä. Mutta menolisäyksiä tapahtuu tavattoman monessa momentissa, pitkälti osin sen takia, että esimerkiksi palkankorotukset viedään tavattoman moneen eri momenttiin siellä. Suurimmat menopuolen vähennyksethän ovat EU-jäsenmaksut, 450 miljoonaa euroa, korkomenojen vähennys, 268 miljoonaa, puolustusministeriön arvonlisäverot, 240 miljoonaa, energiatuki, 264 miljoonaa, Ilmastorahasto, miinus 100, ja sähköhyvitys, miinus 100. Näistä koostuvat melkein kokonaisuudessaan, tai suurelta osaltaan, ne menopuolen vähennykset.

No, sitten vastaavasti tämä tulopuoli on hyvin mielenkiintoinen. Sehän päättyy sitten tasapainon hengessä vastaavaan määrään tulojen vähennystä. Sen sisällä itse asiassa tapahtuu yli 800 miljoonan euron edestä tiettyjen verojen kasvua, mutta sitten tapahtuu 1 300 miljoonan euron edestä tiettyjen verojen vähentymistä, jolloin se verotulojen kokonaisnettomuutos on siellä miinus 500 miljoonaa. Sen yksityiskohtaisemmin en nyt tähän puoleen tässä kuitenkaan halua mennä.

Ja sitten siihen, voisiko nyt sanoa, poliittiseen puoleen. Yhdyn tässä edustajakollegoiden näkemykseen siitä, että kun vaaleista on ensi viikolla kulunut puoli vuotta, suhdante-tilanne on kääntynyt merkittävästi huonommaksi ja nyt olisi ollut aika puuttua päättävällä tavalla lisätalousarvion kautta sellaisiin toimenpiteisiin, joilla me saadaan tätä negatiivista kehitystä jarrutettua, ja kohdentaa menoja lisää sillä tavalla, että esimerkiksi rakennustuotanto helpottuisi tai vastaavasti muut infran rakentamisen määrärahat olisivat suuremmat kuin mitä ne nyt tässä esitetysti ovat sekä eräissä muissa asioissa myös.

Täällä on jo nostettu esille sinänsä tämän taloukokonaisuuden kannalta pienet luvut, joilla on kuitenkin suuri merkitys itse asiasisällön kannalta, eli hyvinvointialueiden rahoitukseen liittyvät kaksi muutosta: tämä vammaispalvelulain lykkäämisen johdosta koitua 5,6 miljoonan euron menojen vähennys ja sitten hoitajamitoituksen 0,7:n tavoitteen siirtämisestä koitua 7,1 miljoonan euron vähennys. Sitä lakiahan ei ole ymmärtääkseni vielä edes tuotu eduskuntaan, mutta se näkyy kuitenkin täällä lisätalousarviossa.

Aivan samalla tavalla kuin tässä edustajakollega Räsänen kiinnitän huomiota siihen, että kun me nyt kolmena eri päivänä olemme täällä keskustelleet hyvin perusteellisesti tästä vammaispalvelulaista ja siitä, onko se säästöä, ja näistä kysymyksistä, niin tämä summa täällä on hyvin mielenkiintoinen. Meille on kerrottu — on jopa puhuttu hallituspuolueiden eräiden edustajien suulla — että se laki, jonka me täällä yksituumaisesti säädimme helmikuun lopussa, olisi voinut tuoda jopa satojen miljoonien eurojen lisäkulut, ja sitten kuitenkin on olemassa sellainen virallisempi arvio, että se vuositason vaikutus olisi 136 miljoonaa, jolloin kolmen kuukauden osuus on siitä sitten tietenkin neljäsosa. Ja nyt kuitenkin se vähennys, joka täällä tehdään, on 5,6 miljoonaa. No, tietenkin on hyvä, että tehdään vain 5,6 miljoonan euron vähennys eikä 35 miljoonan euron vähennys, mutta tämä kertoo siitä, että ei tässä hallituksella itselläänkään näköjään tämä kustannusten hallinta oikein tarkkaa ole.

Tähän hoitajamitoitukseen jo viittasin. Eilen uutisissa THL:n edustaja kertoi, että etenemme — tämä on minun oma sanontani — kuin juna nyt kohti sitä 0,7:ää. Sehän viime

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

vuoden aikana porrastettiin niin, että siihen tuli huhtikuussa se 0,65 ja joulukuun alussa sen piti olla sitten siellä 0,7:ssä, ja nyt se on edennyt juuri siihen suuntaan. Aika monessa yksikössä ollaan jo 0,7:ssä, muistaakseni yli 40 prosentissa yksiköistä, ja itse asiassa vain 10 prosentilla yksiköistä oli ollut vaikeuksia. Eli edellisen hallituksen tekemät toimenpiteet henkilöstömitoituksen parantamiseksi, lisäkoulutuksen saamiseksi ja ehkä sitten myös palkkaratkaisu ovat myötävaikuttaneet siihen, että tilanne on kääntynyt parempaan suuntaan ja meillä olisi mahdollisuudet saavuttaa joulukuun alussa se 0,7. Mutta nyt halutaankin säästöyistä tehdä toisin, valitettavasti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Sitten edustaja Räsänen, Joona.

17.39 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Puutun vielä yhteen yksityiskohtaan täällä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla. Tänään aikaisemmin käydyssä keskustelussa eräs hallituspuolueen edustaja totesi, että tässä lisätalousarviossa panostetaan lapsiperheisiin. Hän luultavasti viittasi tähän perustoimeentulotuen määrärahaan, jota lisätään siis 20 miljoonalla siitä syystä, että varsinkin vaikeimmassa asemassa olevien lapsiperheiden oletettu osuus on kasvanut ja sitä kautta tuen tarve on kasvanut.

Arvoisa puhemies! On ehkä syytä korjata niitä väitteitä, joita täällä aikaisemmassa keskustelussa on tuotu ilmi, että tämä olisi panostus lapsiperheisiin. Tämähän nimenomaan kuvastaa sitä, että jos meillä muu turvaverkko ei ota ihmistä kiinni, niin ihmisiä tipahtaa perustoimeentulotuella, joka on se kaikista byrokraattisin tuen muoto tässä yhteiskunnassa ja josta on todella vaikea sitten päästä eteenpäin.

Minkä takia otan tämän yksityiskohdan esille, johtuu siitä, että nyt sitten kun muutaman viikon kuluttua me tässä salissa käsittelemme esitystä valtion ensi vuoden talousarvioksi, jo siinä valtiovarainministeriön esityksessä perustoimeentulotuen menoja esitetään ensi vuodelle korotettavaksi yli sadalla miljoonalla eurolla — yli sadalla miljoonalla eurolla toimeentulotukimenoihin lisää rahaa. Tämähän johtuu siitä, että samaan aikaan kun hallitus leikkaa kaikista heikko-osaisimmilta, niin heitähän ohjataan sitten toimeentulotukilukulle, ja sen takia toimeentulotuen menot kasvavat. Tässä jo lisätalousarviossa nähdään tämän suhdannetilanteen vaikutus, joka nyt juuri esimerkiksi tässä yksityiskohdassa näkyy, jonka nostin esille.

Senpä takia, arvoisa puhemies, on kyllä hölmöläisen peiton jatkamista se, että kun me toisella kädellä otamme, niin toisella kädellämme tuuppaamme sitten ihmisen toimeentulotukilukulle. Niin kuin totesin, se on byrokraattisin tukimuoto, jota tähän maahan on koskaan keksitty, ja senpä takia kannattaisi aina pyrkiä siihen, että jollain muulla muotoa pystyisimme ihmistä auttamaan ennen kuin hän sitten joutuu turvautumaan perustoimeentulotukeen.

Itse asiassa tämä perustoimeentulotuen määrän nousu on myös keskeinen kysymys, kun katsotaan, miten hallituksen toimenpiteet vaikuttavat eri puolilla yhteiskuntaa, ja tämän takia myös sitten esimerkiksi kuntien menot tulevat nousemaan, koska kunnat edelleen tästä perustoimeentulosta osan rahoittavat. Senpä takia tässä lisätalousarviossakin on hyvä jo tämä yksityiskohta merkata, vaikka tämä pieni lisäys täällä onkin, vain 20 miljoonaa euroa. Se kertoo osittain karua kieltään siitä, mihin suhdannetilanne on menossa ja minkälaisia vaikutuksia sillä on. Nyt valitettavasti hallitus vielä omilla toimenpiteillään tätä tilannetta pahentaa.

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

17.42 **Eemeli Peltonen sd:** Arvoisa puhemies! Käsittelemme tänään hallituksen esitystä vuoden 2023 toiseksi lisätalousarvioksi. Aivan aluksi haluan kiittää hallitusta siitä, että lisätalousarvioesitykseen sisältyy vahva panostus Ukrainalle annettavaan tukeen. Niin pitääkin olla. On tärkeää, että pääministeri Orpon hallitus jatkaa edeltäjänsä tiellä ja on voimakkaasti toteuttamassa Ukrainan tukemista, kun maa taistelee Venäjän oikeudetonta ja julmaa hyökkäyssotaa vastaan.

Tänään käsitellessämme tätä lisätalousarvioesitystä on sotaa Ukrainassa käyty jo 581 päivää. Jokainen päivä lisää tätä oikeudetonta konfliktia on päivä liikaa. Valitettavasti olemme viime aikoina muualta, myös Euroopasta, kuulleet kaukuja siitä, että tukea Ukrainalle ollaan kyseenalaistamassa. Suomessa emme voi tällaista kehitystä sallia. Ukrainan rinnalla on seistävä niin pitkään kuin tarve vaatii, ja viestimme on oltava selkeä ja johdonmukainen: Ukrainan kansaa ei jätetä yksin. Vaikka meillä tässä salissa on varmasti hyvin erilaisia näkemyksiä talouden sopeutustarpeesta ja siitäkin, mihin valtion rajalliset määrärahat pitäisi käyttää, olemme kuitenkin yksimielisiä vahvasta tuestamme Ukrainalle. Kun Euroopassa itsenäinen valtio käy taistelua vapautensa puolesta, tekee Suomi kaikkensa auttaakseen. Tälle tuelle voi laskea hinnan, mutta ennen kaikkea me haluamme antaa sille arvon.

Arvoisa puhemies! Kiitosten jälkeen toisenlaiseen tunnelmaan: Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden toiseksi lisätalousarvioksi on yllätyksetön ja sisältää pääasiassa teknisiä lisäyksiä. Se on yllätyksetön aikana, joka vaatisi toimenpiteitä. Suomen talous heiluu taantumun reunalla, ja selvää on, että rakennusalan tilanne on äärimmäisen vaikea. Rakennusteollisuus RT:n viimeisimmän suhdanne-ennusteen mukaan vapaarahoitteisten kerrostaloasuntojen aloitukset jäivät peräti 80 prosenttia viime vuodesta. Asuntotuotannon romahduksen vuoksi valmistuvien asuntojen määrä uhkaa vajota tulevina vuosina 1940-luvun tasolle ja koko rakentaminen supistuu tänä vuonna 10 prosenttia — aikamoisia lukuja. Rakennusalan kriisiytyminen vie pahimmillaan koko Suomen talouden yhä syvempiin vesiin. Voimme vain toivoa, että tilanne ei eskaloitu talven myötä suureksi työttömyydeksi ja talouden yhä selvemäksi jarrutukseksi.

Me sosiaalidemokraatit olemme jo elokuussa esittäneet lukuisia toimenpiteitä, joilla tilannetta voitaisiin helpottaa, alkaen hallitusohjelman haitallisten, ARA-tuotantoa supistavien kirjausten perumisesta ja korjausrakentamisen voimallisesta tukemisestä. Pelkän tilanteen seuraamisen sijaan hallituksella olisi mahdollisuus tehdä toimenpiteitä asiointilan korjaamiseksi ja rakennusalan ahdingon helpottamiseksi. Vuoden toinen lisätalousarvio olisi ollut tähän oivallinen hetki, kun budjettiriihessä ei asiaa katsottu tarpeelliseksi hoitaa ensi vuotta silmällä pitäen.

Valitettavasti hallitus nyt kuitenkin ilmeisesti koko syksyn vain seuraa sivusta Suomen talouden heikkoa kehitystä ja rakennusalan ahdinkoa. Tämä on hyvin harmillista. Suunnanmuutoksiin ei hallituksella ilmeisesti ole halua, vaikka taloustilanne on muuttunut huomattavasti sitten alkukesästä käytyjen hallitusohjelmaneuvottelujen. On valitettavaa, jos toimimattomuus nyt vahingoittaa vakavasti Suomen kansantaloutta, heikentää työllisyystilannetta ja lisää kotitalouksien ahdinkoa entisestään. Nyt olisi ollut oikea hetki toimia, jos tässä tänään käsiteltävässä lisätalousarvioesityksessä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu.

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

17.46 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Vielä muutama näkökulma sosiaali- ja terveyspalveluista, jotka tässä keskustelussa ovat esillä olleetkin.

Nythan ei enää tuolla kansan parissa olla huolissaan pelkästään siitä, miten maakunnissa sorateiden varsilla ja pitempien välimatkojen päässä saadaan hoitoa ja miten päästään lääkäriin, vaan ongelma on vakava myöskin kasvukeskuksissa. Hoitojonot ovat pitkiä, ja asialle pitää ilman muuta tehdä jotakin, jotta ihmiset saavat lakisäteiset sosiaali- ja terveyspalvelunsa.

Tässä lisätalousarvioesityksessä hyvinvointialueiden rahoituksesta ehdotetaan vähennettäväksi lähemmäs 13 miljoonaa euroa. Nämä vähennykset johtuvat siitä, että uudistetun vammaispalvelulain voimaantuloa siirretään eteenpäin ja hoivahenkilöstön vähimmäismitoituksen voimaantuloa myöskin tullaan sitten siirtämään, kunhan esitys tänne eduskuntaan tulee. Tuosta vammaispalvelulaista on jo paljon täällä salissa keskusteltukin. Oli ikävää, että sen voimaantuloa nyt sitten siirrettiin. Tällä tavalla monet vammaiset jäävät vaille niitä palveluita, jotka he olisivat aikaisemmin saaneet.

Kyllä täytyy sanoa, arvoisa rouva puhemies, että eilen ihmettelin, kun A-studiota seurasin. Siellä ministeri Kaisa Juuso oli puhumassa, ja hän sitten väitti, että hallitus ei ole säästämässä hyvinvointialueilta — ei ole säästämässä hyvinvointialueilta. Kuitenkin hän sitten heti perään jatkoi, että se, miten alueilla palvelut tullaan järjestämään, riippuu siitä, millä tavalla ne säästöt siellä toteutuvat. Tuli sellainen mielikuva, että tietääkö hallitus itsekään, mitä on tekemässä. Tosiasiahan on, että hyvinvointialueilta tullaan säästämään reilu miljardi jatkossa. Se tulee ilman muuta näkymään näiden tärkeiden palveluiden saatavuudessa, ja huoli niiden tilanteesta on kova.

Nythan tarvittaisiin samanlaista kansallista yhtenäisyyttä tämän sosiaali- ja terveyspalveluiden tilanteen selvittämisessä kuin esimerkiksi Venäjän hyökättyä Ukrainaan, samanlaista yhtenäisyyttä, joka vallitsi tässä salissa, kun päätettiin tarttua toimeen ja yhdessä päätettiin hakea Naton jäseneksi, ja se onnistui. Sillä samalla lailla meidän pitää ottaa semmoiseksi kansalliseksi projektiksi myöskin se, että me pelastamme sosiaali- ja terveyspalvelut ja teemme tarvittavat toimet ja annamme myöskin hyvinvointialueille rauhan hoitaa asiat ja järjestää asiat. Toiminta on alueilla vasta käynnistynyt, ja niille täytyy antaa siellä riittävä aika ja mahdollisuus, jotta nämä palvelut ovat tulevaisuudessakin suomalaisten käytössä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Lindén.

17.49 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Ensin positiiviset palautteet: Täällä lisätalousarviossa tämän lääkeasioiden tiekartan toimeenpanoon annetaan lisää aikaa kahdeksan henkilötyövuoden verran. Se ei varsinaisesti ole määrärahamuutos, mutta se mahdollistaa tämän tärkeän projektin jatkumisen, ja se on hyvä asia.

Sitten tuohon asiaan, mihin tässä edustajakollega Aittakumpu juuri äsken viittasi: Tiedän, että ensi vuoden talousarviossa käsitellään perusteellisemmin hyvinvointialueiden rahoitusta, mutta sillä on erittäin suuri liittymäpinta tähän vuoteen 23. Siinä mielessä haluan tämän vuoden osalta todeta, niin kuin julkisuudessa on hyvin paljon viime aikoina käyty keskustelua hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyydestä, että se ensi vuoden rahoitus ei tule faktisesti kasvamaan neljällä miljardilla eurolla vuoden 23 talousarviosta — senhän hallitus toteaa itsekin siinä tiedotteessa, joka budjettiriihen jälkeen annettiin — koska siitä neljästä miljardista puolet, 1,9 miljardia, oli teknisesti vuoden 22 talousarviossa, jotta saa-

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

tiin tammikuun menot hyvinvointialueilla maksettua, jolloin sinne jää jäljelle puolet siitä. Siitä puolikkaasta sitten taas 700 miljoonaa euroa on todellisuudessa tähän vuoteen kohdistuvaa lisärahoitusta sen seurauksena, että kunnat olivat alimitoitaneet talousarvionsa sosiaali- ja terveydenhuollon menoihin vuodelle 22, ja kun tilinpäätökset ovat valmistuneet, niin ollaan huomattu, että vähintään 700 miljoonan euron edestä, ehkä jopa 800 miljoonan euron edestä se pohja on ollut liian alhainen. Se käytännössä tulee sillä tavalla hyvinvointialueille, että siitä on ennakkoon jo maksettu 150 miljoonaa euroa ja sitten loput tulee ensi vuoden puolelle, 550 miljoonaa euroa, jolloin se näkyy siellä ensi vuoden talousarviossa mutta se kirjataan kuitenkin vuoden 23 tilinpäätöksiin.

Summa summarum, tässä ollaan siinä tilanteessa, että edelleen siellä on sellainen 700—800 miljoonan euron todellinen palvelutarpeen ja rahoituksen välinen alijäämä, jonka ei ole mahdollista kuroutua umpeen hyvinvointialueiden omilla toimenpiteillä siinä aikataulussa kuin mitä on edellytetty. Sen takia tämä keskustelu, jota varmaan tulemme lähiviikkoina enemmänkin käymään täällä salissa, on todella tarpeellista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Savio.

17.52 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva toinen lisätalousarvio pienentää siis valtion velanottotarvetta lähes kahdella ja puolella sadalla miljoonalla eurolla. Valitettavasti Orpon hallituksella on edeltäjänsä jäljiltä silti yhä valtava työ tehtävänä, jotta julkinen talous saadaan viimein kuntoon. Valtio velkaantuu tänä vuonna edelleen arviolta noin 10,2 miljardia euroa.

Arvoisa puhemies! Salikeskustelussa nousi aiemmin tänään esille keskustan ja Liike Nytin kaavailema välikysymys terveys-, vanhus- ja muiden lähipalveluiden tilanteesta. Toitekin tässä, että hallituksen tehtävä ei todellakaan ole helppo, kun keskusta nyt oppositiosta käsin vain vajaa puoli vuotta vaalien jälkeen vyöryttää viime kaudella läpi runnomansa sote-uudistuksen valuviat hallituksen niskaan eikä anna sille työrauhaa eikä aikaa ongelmien korjaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Sotessa on lukuisia valuvikoja ja ongelmia, mutta on outoa, ettei sote-rahoituksen riittävyttä aikanaan varmistettu lakien säätämisen yhteydessä viime vaalikaudella silloisten oppositiopuolueiden toistuvista vaatimuksista huolimatta. Vaikka Orpon hallituksella onkin vahva halu hoitaa suomalaisten tarvitsemat sote-palvelut kuntoon, tämän lisätalousarvion yhteydessä siihen ei olisi ollut vielä realistisia mahdollisuuksia. Tarvittavia toimia tullaan myöhemmin tekemään ajan kanssa hallitusohjelman mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Istunnossa on tänään puhuttu myös Venäjän Ukrainaan kohdistamasta hyökkäyksestä. Tässä lisätalousarviossa ehdotetaan Puolustusvoimien määrärahoihin lisäyksenä 9,3 miljoonaa euroa Ukrainalle annettavan puolustusmateriaalituen kattamiseksi. Suomen julkisen talouden tila on heikko, sen me kaikki tunnustamme, mutta me tunnustamme myös sen, mitä täällä salissa on tänään kuultu, että on tärkeää, että Suomi yhdessä muiden länsimaiden kanssa auttaa Ukrainaa sen taistelussa aluksi ylivoimaiselta tuntunutta, täysin epäoikeudenmukaisen hyökkäyksen aloittanutta vihollista vastaan. Tätä yhteistyötä meidän on jatkettava kykyjemme mahdollistamissa rajoissa sodan päättymiseen asti, ja on hyvä, että sekä hallitus että oppositio näyttävät puheenvuorojen perusteella olevan tässä asiassa yksimielisiä.

Arvoisa puhemies! Toivomme tietenkin kaikki, että sota loppuisi pian, mutta vielä pitkään jatkuvaan sotaankin meidän on pakko varautua.

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joonas.

17.55 **Joonas Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Aivan aluksi täytyy sanoa, että moniin niihin huomioihin, joihin edustaja Savio viittasi tuossa puheen loppupuolella, on kyllä hyvä yhtyä. Niin kuin aikaisemminkin olemme tässä salissa monesti puhuneet, että vaikka täällä välillä sanan säilä sivaltaa, on kuitenkin monia sellaisia politiikan lohkoja, joissa varmasti löydämme yhteistä yli hallitus—oppositio-rajojen. Senpä takia, arvoisa puhemies, olen yrittänyt pitää sellaista periaatetta, että näissä keskusteluissa myös löytäisi hallituksen esityksestä niitä elementtejä, joita voisi kehua, ja kun täällä nyt katselen tätä lisätalousarviota — toki monet näistä hankkeistahan ovat itse asiassa jo edellisen hallituksen alkuun laittamia — niin nostan täältä muutaman esimerkin, joista täytyy hallitukselle antaa kiitosta, että nämä nyt loppuun saatetaan ja määrärahat täällä on varattu.

Ensimmäinen liittyy todella tähän Koverharin meriväylän syventämiseen. Kun täällä joku edustajakollega vähän totesi siihen suuntaan, että joutuu googlettamaan, missäköhän tällainen sijaitsee, niin voin sen verran valaista kollegoita, että tämä sijaitsee Hangon edustalla Uudellamaalla. Nyt kun todella tätä väylää syvennetään, niin se palvelee elinkeinoelämää — tiedetään, että Hangossa on niin vilkas vientisatama kuin myös tuontisatama, ja sitä kautta pystytään elinkeinoelämää palvelemaan — mutta pystytään palvelemaan myös Puolustusvoimia, ja sitä kautta tämän voi nähdä isona merkityksenä myös Suomen huoltovarmuuden parantamiselle. Tästä täytyy todella kiitos antaa, koska vaikka tämä ei miljoonissa suuri hanke olekaan, niin tämä on kuitenkin alueellisesti merkittävä asia, mistä on paljon ja pitkään puhuttu, ja on hienoa, että nyt viedään tämä hanke loppuun.

Toinen hanke, arvoisa puhemies, josta voin hallitusta kiittää, liittyy Espoon kaupunkirata -kokonaisuuteen, jonka määrärahasoa nyt tarkistetaan. Tämähän on merkittävä hanke siinä mielessä, että jos katsomme laajemmin esimerkiksi Espoon kehitystä, niin tämä vapauttaa uusia maankäytön mahdollisuuksia kaupungille mutta myös mahdollistaa sitten aikanaan, mikäli hallitus omassa politiikassaan etenee, sen radan jatkamisen myös seuraaviin kuntiin, esimerkiksi Vihtiin ja Lohjalle. Tässä mielessä tämäkin hanke on erityisen merkittävä ja, totta kai, kun katsoo ylipäättänsä hankelistausta, nielee suurimman osan myös näistä hankerahoista.

Siinä mielessä näistä kahdesta asiasta annan kyllä hallitukselle vilpittömän kiitoksen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Peltonen.

17.57 **Eemeli Peltonen sd:** Arvoisa puhemies! Tässä lähetekeskustelussa vuoden 2023 toiseksi lisätalousarvioksi on paljon sivuttu sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja hyvinvointialueiden rahoitusta. Välillä onkin tässä keskustelussa tuntunut, että tässä hieman on jo puolin ja toisin lämmitelty tätä tulevaa välikysymyskeskustelua, joka meillä tästä samasta aiheesta on vielä myöhemmin edessä.

Kun täällä on sosiaali- ja terveydenhuollosta ja sen rahoituksesta puhuttu ja vähän haettu sormellakin osoitellen sitä, kuka on syyllinen mihinkin käänteeseen tässä asiassa, niin on hyvä kuitenkin muistuttaa ja palauttaa mieleen se, että tämä nykyisen Orpon hallituksen 1,4 miljardia suuruusluokaltaan oleva lisäleikkaus hyvinvointialueiden rahoitukseen ei ole edellisen hallituksen keksintö, vaan se on ihan tämän nykyisen hallituksen keksintö. Täytyy sanoa, että kun tässä salissa on tänään kritiikkiä kohdistettu tähän lisäleikkaukseen,

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

joka sinne hyvinvointialueiden rahoitukseen ollaan tekemässä nykyisen hallituksen toimesta, niin se on ikään kuin käännetty edellisen hallituksen viaksi. Hyvinvointialueiden perustamisesta voidaan sormella osoittaa, totta kai, edellistä hallitusta ja voidaan olla pahoillaan siitä, että edellinen hallitus sai vietyä maaliin sote-uudistuksen, jota vuosikymmeniin ei ole tässä maassa onnistuttu tekemään, eivät myöskään tämän nykyisen hallituksen päähallituspuolueet — perussuomalaiset, kokoomus — tätä uudistusta maaliin saaneet. Edellinen hallitus siinä onnistui, mutta ei pidä kaataa näitä nykyisen hallituksen kaavailemia lisäleikkauksia edellisen hallituksen niskaan, vaan on otettava niistä oma kokonaisvastuu, ja on hyvä, että tämäkin aihe tulee varmasti lähiviikkoina saamaan lisävalaistusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska.

17.59 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan tästä, mihin edustaja Peltonen jäi, koska esimerkiksi meillä Pirkanmaalla on käynnissä juuri nyt, parhaillaan siis näillä hetkillä, hyvinvointialue Pirhan asukastilaisuus, missä käsitellään muun muassa ikäihmisten palveluita ja vammaisten asumispalveluita. Kyllä se on kovaa ja kylmää kyytiä, mitä esimerkiksi Pirkanmaalle on nyt tulossa. Valitettavasti perussuomalaisten edustaja lähti. Siellähän on nyt suunnitelmissa sulkea vuodeosastoja ja keskittää palveluita, esimerkiksi mielenterveyspalveluiden saanti vaikeutuu, ikäihmisiä joudutaan kuljettamaan pitkiäkin matkoja, jos nämä suunnitelmat toteutuvat, ja lisäksi on sellaisia alueita, joilla ei julkista liikennettä ole saatavilla. Sehän tarkoittaa vain, että taksimatkat lisääntyvät, ja ne kustannukset lopulta vyöryvät kaikkien meidän veronmaksajien maksettavaksi. Ja mikä pahinta, ihmiset eivät saa niitä palveluita.

Tässä tullaan juuri siihen kysymykseen tästä niin sanotusta lisäleikkauksesta, eli Orpon hallitus on sitä mieltä, että sotea ja lähipalveluista voidaan leikata, ja arvioi, että se ehkä sitten tehostaa palvelua ja helpottaa sitä tuotantoa. Mutta se on kaikki pois niiltä tavallisilta suomalaisilta, jotka siellä jonoissa nyt tällä hetkellä seisovat. Siellä on syöpäleikkauksia, ja siellä on myöskin ihan niitä arkipäivän nopeita tarpeita, kun ei vain ole sitä lääkäriä saatavilla. Ja sitten puhutaan kymmenistä kilometreistä, mitä ne matkat saattavat olla lähimpään paikkaan. Eli kun edustaja Savio sanoi, että on outoa, että rahoitusta ei varmistettu viime kaudella, niin kyllä minä sanoisin, että on vielä oudompaa, että nyt kun me näemme ne ongelmat, niin ei olla siltikään valmiita ratkaisemaan niitä ongelmia, vaikka tiedetään jo, mitä pitäisi tehdä. Että kyllä nyt hallitukselta tietysti toivoisi nopeampaa reagointia ja ennen kaikkea vastauksia alueiden hätähuutoon, eli kyllä nämä alijäämän kattamisvelvoitteet ja muut esitykset, mitä tähän liittyy, kannattaisi hallituksen ottaa vakavasti.

Toinen asia vielä, arvoisa puhemies, on täysin eri aihe, mutta siitä tänään aikaisemmin keskusteltiin, nimittäin EU:n jäsenmaksutarkistukset. Eli nyt tässä lisätalousarviossahan jäsenmaksutarkistuksia tehdään ja summat vähenevät, mutta en ole aivan vakuuttunut siitä, ovatko perussuomalaiset nyt tajunneet, mitä Orpon hallituskaudella tulee vielä tapahtumaan. Eli näyttää siis siltä, että Suomen jäsenmaksut ovat nousemassa 2,3 miljardista yli kolmeen miljardiin euroon vuoteen 2027. [Tuomas Kettunen: Ohhoh!] Siellä on siis Ukrainan tietysti, jota meidän pitää rahoittaa, siellä on lainojen korkoja, siellä on maahanmuuttopakettia ja uusia EU:n rahoitusohjelmia, joita komissio nyt intomiehellä ajaa eteenpäin, ja lisäksi hallintomenot. Olisi ollut mukava kuulla perussuomalaisilta, joko tämä paketti on kuitattu.

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

18.03 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Alun perin pyysin tämän puheenvuoron vastakseni edustaja Savion puheenvuoroon, mutta hän on nyt poistunut salista. Se liittyy tähän velkakysymykseen. Minusta suoraan sanottuna on melkoista populismia toistaa sitä väitettä, että ”edellisen hallituksen perintö”. Mehän kaikki tiedämme, että edellisen hallituksen aikana oli kansainvälisesti ainutlaatuinen koronakriisi, sitten oli tietysti Venäjän hyökkäys Ukrainaan, sen vaikutukset esimerkiksi idänkauppaan, sen vaikutukset puolustusmenoihin, kaikki tämä.

Täällä olen itse kuullut viime syksynä budjettikeskustelussa perussuomalaisten eduskuntaryhmän puheenjohtajan, Tavion, puheenvuoron, jolloin hän totesi, että kahdeksaa miljardia euroa lukuun ottamatta hallituksen ottamat lisälainat olivat sellaisia, että niistä olimme kaikki samaa mieltä. Marinin hallituksen aikana valtionvelka nousi 36 miljardia euroa, ja siis perussuomalaisten eduskuntaryhmän puheenjohtaja totesi, että tästä 28 miljardia on sellaista, josta olemme olleet koronan ja Venäjän hyökkäyksen takia yhtä mieltä. Sitten ei siitä jäljelle jäävästä kahdeksasta miljardista olla oltu kokonaan eri mieltä, vaan kuudesta miljardista siitä kahdeksasta miljardista täällä on tehty yhtäpitävät päätökset. Ja itse asiassa me olemme nykyisen valtionvelan, 150 miljardin valtionvelan, osalta noin kahden miljardin osalta olleet Marinin hallituksen aikana eri mieltä niistä asioista, joihin mahdollisesti sitä velkaa on otettu. Tämä on fakta tästä velasta.

Nyt olemme uudessa tilanteessa kaikki täällä, niin hallitus kuin oppositio. Suhdanne on aleneva, ja nyt me joudumme katsomaan tätä maan talouden tilannetta uudella tavalla ja tasapainottamaan sitä ja ottamaan tästä velasta kiinni eri tavalla kuin silloin, kun oli pakko panostaa koronaan ja tähän Venäjän hyökkäykseen. Mutta minusta pitää lopettaa syyllistäminen siitä, että edellinen hallitus olisi aiheuttanut tämän velan siinä mielessä kuin tuossa edustaja Savion puheenvuorossakin äsken todettiin.

Sitten toinen asia, josta vielä vajaan minuutin ehdin täältä paikaltani todeta ja jonka edustaja Ovaska otti äsken esille: Tässä hyvinvointialueiden rahoituksessa on nyt se haaste, että tällekin vuodelle 2023 on itse asiassa tulossa lisää rahoitusta, mutta se tulee vuonna 24 ja vuonna 25. Se, mitä hallituksen pitäisi nyt tehdä, olisi se, että se aikaistaisi tätä rahoitusta. Ja sitten toinen kysymys on vielä torjua ne vuosien 26 ja 27 leikkaukset, 1,6 miljardia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

18.05 **Tuomas Kettunen kesk:** Kunnioitettu rouva puhemies! Edustaja Savion puheenvuoro innoitti itseänikin ottamaan puheenvuoron liittyen soteen. Ihan niin kuin tänään varmasti tässäkin keskustelussa useampaan otteeseen on huoli herännyt hyvinvointialueiden rahoituksen turvaamisesta tulevaisuudessa, niin keskustahan teki tästä välikysymyksen. Mutta haluan, puhemies, tuoda esille vielä kertaalleen sen, että keskustan ajatus on välikysymyksellä herättää syvempi keskustelu siitä, ettei hallitus tekisi niitä virheitä, joita koko yhteiskunta saattaisi katua myöhemmin. Palveluja tulee uudistaa, niitä pitää uudistaa, mutta uudistamiselle on jätettävä asianmukainen aika. Alueille ei voi alijäämän tai rahojen leikkausten pelossa tarjota vaihtoehdoksi vain peruspalveluiden alasajoa.

Mitä se vaikuttaisi omassa kotimaakunnassani Kainuussa? Me olemme tehneet uudistustyötä, me haluamme uudistaa palveluita, hoitoketjuja tehostaa vielä paremmin, mutta

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

silti 25 miljoonaa euroa olisi tulossa alijäämää tältä vuodelta. Kuinka se katetaan meidän maakunnassa, missä välimatkat ovat pitkiä? Pitäisikö 100 kilometriä Kajaanista itäänpäin olevasta erämaakaupungista nimeltä Kuhmo ajaa terveysasema tai terveispiste alas ihan vain näitten leikkauksien tieltä? Ei pitäisi, vaan etsiä vaihtoehtoja siihen, että lähipalvelut — ne peruspalvelut, terveydenhuolto, pelastustoimi — turvataan myös pitkien välimatkojen maakunnissa. Ja meille kainuulaisille lähipalvelu on myös sitä, että kun olemme saaneet Kajaaniin uuden keskussairaalan, niin siellä meille lähipalveluna on muun muassa synnytysosasto. Vai onko näin, että tämäkin palvelu ajetaan alas ja jatkossa kainuulaiset synnyttävät vaikka Oulussa asti? Nämä ovat niitä kysymyksiä, nämä ovat niitä arvovalintoja, joita varmasti tulemme sitten välikysymyskeskustelussa enemmän käymään.

Puhemies! Haluaisin vielä tähän puheeni loppuun muistuttaa siitä, että tosiasia on, että Suomen velkaongelma on vaikeutumassa ja hallitus joutuu ottamaan velkaa myös päättämiinsä väyläinvestointeihin. Turun tunnin juna, usean miljardin hanke — eikö näitäkin miljardirahoja voitaisi käyttää jo olemassa olevan väyläverkoston huonokuntoisten väylien korjaamiseen tai löytää sieltä ratkaisuja muun muassa edistämään ja viemään meidän peruspalveluita, terveydenhuollon palveluita, eteenpäin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Räsänen, Joon.

18.08 Joon Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Ajattelin vielä tähän illan loppuun käydä läpi hieman tätä velkaantumista, josta myös edustaja Lindén tässä edellä hyvin puhui. Monesti, niin kuin aina, kulloinenkin hallitus ajattelee, että syyt ovat olleet aina siinä edellisessä hallituksessa. Tässä lisätalousarviossahan velkaantuminen vähenee, mutta jos nyt katsotaan tulevaa ja varsinkin ensi vuotta, niin todella hallitushan itsekin omissa ulostuloissaan on myöntänyt, että itse asiassa velkaantuminenhan kiihtyy. No, tästä velkaantumisen kiihtymisestä todella aina edellistä hallitusta syytetään, mutta jos nyt käydään nopeasti läpi tekijät tämän velkaantumisen taustalla:

No, ensimmäinen on tämä korkomenojen nousu. Siihen itse asiassa ihan kaikki puolueet oikealta vasemmalta ovat olleet syyllisiä. Niin kuin edustaja Lindén hyvin kävi läpi, tässä salissa esimerkiksi viime vaalikaudella ja monta vaalikautta ennen viime vaalikauttakin oltiin suurin piirtein 95-prosenttisesti samaa mieltä siitä, kuinka paljon sitä alijäämää on tehty. Yli 95-prosenttisesti, uskallan näin sanoa. Korkomenot ovat siis kaikkien meidän yhteisessä potissa.

Toinen liittyy meidän uusiin hävittäjiin, tähän HX-hankkeeseen ja sen aiheuttamiin kustannuksiin. En ole kuullut, että yksikään nykyisen hallituspuolueen edustaja olisi ollut sitä mieltä, että tämä olisi ollut huono hankinta ja että jätetään tekemättä, koska se nostaa meidän velkaantumista.

Seuraava asia liittyy liikenteen ja valmisteverotulojen alenemaan, joka tapahtuu ihan siitä johdosta, että yhteiskunta sähköistyy, siirrymme ympäristöystävällisyyteen. Se näkyy sitten verotulokertymässä, ja jos tästä olisi hallitus huolissaan, niin se tuskin edelleen alenaisi tätä verotulokertymää.

Seuraavana tullaankin hyvinvointialueiden rahoitukseen. Aikanaan kun sote-uudistusta on tehty, paljon siitä on poliittista peistä taitettu ja erilaisia malleja esitetty, niin en ole kuitenkaan koskaan kuullut, että kukaan olisi sanonut, että annetaanpas niille hyvinvointialueille vähemmän rahaa kuin niille on annettu, vaan tosiasiallisesti kaikki ovat olleet sitä mieltä, että se rahoitus, jota suurin piirtein nyt käytetään, laitetaan sinne myös edelleen. Ja

Punkt i protokollet PR 33/2023 rd

syy siihen, minkä takia tämä nyt yllättää, johtuu myös ihan kirjanpidollisesti siitä, että ensimmäistä kertaa tämän sote-uudistuksen myötä nämä menot ja menopaineet näkyvät suoraan valtion budjetissa, kun aikanaan puolet niistä ovat näkyneet kuntien budjeteissa. [Aki Lindén: Kolme neljäsosaa!] — Kiitoksia edustaja Lindénille, kolme neljäsosaa. — Tästä syystä ne näkyvät sitten täällä.

Jos katsotaan näitä muita syitä velkaantumisen taustalla, niin sieltä löytyy esimerkiksi tämä tk-määrärahojen nosto, josta on parlamentaarinen sopu. En ole siitäkään kuullut, että sitä hallitus arvostelisi, että viime kaudella näin on menty yhdessä sopimaan.

Eli, arvoisa puhemies, kun tästä velkaantumisesta aletaan puhumaan, on syytä, että me kaikki todella pysymme faktoissa ja toteamme sen valitettavan tosiasian, että olemme kaikki täällä ihan yhtä syyllisiä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Peltonen.

18.12 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Olemme käyneet kyllä todella antoisaa keskustelua tästä vuoden 2023 toisesta lisätalousarviosta. Tämä keskustelu on osoittanut ainakin sen, että kyllä oppositiolta löytyy konkretiaa, oppositiolta löytyy vaihtoehtoja, vaikka tässä salissa päivät pääksytysten toista hallituspuolueiden suunnalta yritetään väittää.

Jos otetaan esimerkiksi tämä rakentaminen ja rakentamisen kriisi, joka on puhuttanut tämän lisätalousarvion yhteydessä, koska olisimme odottaneet ja moni suomalainen olisi odottanut, että tässä lisätalousarviossa olisimme nähneet jonkinlaisia toimenpiteitä tähän rakentamisen kriisiin reagoimiseksi, niin jo elokuussa on kuultu täältä oppositiosta ne ensimmäiset konkreettiset ehdotukset, joilla voitaisiin tarjota helpotusta. Mainitsen niistä nyt vielä toistamiseen sen, että peruisimme nämä hallitusohjelman haitalliset ARA-tuotantoa supistavat kirjaukset, jotka ovat myrkkyä tällaisessa suhdannetilanteessa toteutettuna, ja mainitsen myöskin korjausrakentamisen perusteellisen ja painokkaan tukemisen, joka voisi auttaa yli tästä vaikeasta tilanteesta.

Tämä keskustelu mielestäni osoittaa, että kyllä täältä konkretiaa piisaa. Täältä löytyy toimenpiteitä, myöskin talouspolitiikkaa vaikean taloustilanteen hoitoon, mutta meitä täytyy vain kuunnella, niin kyllä sieltä puheenvuoroista aina se konkretia esiin loistaa.

Förste vice talman Paula Risikko: Tack. — Ledamot Joona Räsänen hann redan gå, men jag konstaterar att det är förbjudet att fotografera i denna sal under plenum — jag konstaterar det till kännedom för oss alla ännu en gång.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till finansutskottet.